

De marskramer

'N VLAAMSE JONGEN UIT DE HERVORMINGSTIJD

P. de Zeeuw Jzr.

DE MARSKRAMER

'N VLAAMSE JONGEN
UIT DE HERVORMINGSTIJD

Vrij naar een verhaal van E. Gerdes bewerkt

door

P. DE ZEEUW J.GZN.

UITGEVERIJ EN BOEKHANDEL J. P. VAN DEN TOL Jz. DORDRECHT

I. DAT MOEILIJKE LATIJN.

Oei, wat had die Floor het druk.

En wat was dat Latijn moeilijk.

Half-verscholen in de schaduw van de vensterbank van een klein raam, links van de deur, zat hij daar aan de tafel te schrijven.

En nog wel in de studeerkamer van de pastoor.

Ja, ja, die Floor deed niet minder.

Hij heette eigenlijk Floris en, omdat hij afkomstig was uit het dorpje Berthem, waar zijn vader woonde, werd hij gewoonlijk maar Floris Berthem genoemd.

Omdat Floor goed leren kon, had de pastoor van Weerbeke zich over hem ontfermd. Hij had hem in huis genomen en hij gaf hem les. Wie weet kon hij het later nog wel tot priester brengen.

Ja zeker, die pastoor Justus van der Woude deed daar een goed werk mee.

Maar 't viel Floris niet gemakkelijk, om alles te leren, wat de pastoor hem opgaf. Nu zat hij druk Latijn te schrijven, maar af en toe hield hij op en zuchtte eens diep. Dan zat hij weer met een moeilijk geval.

De pastoor was verdiept in een dik boek dat hij uit de lade van de tafel had gehaald. O, meneer Pastoor was heel geleerd.

Wie weet wat hij nu weer onder handen heeft, dacht Floor.

Hij zou het gauw genoeg weten.

De pastoor was blijkbaar geheel vergeten, dat de jongen bij hem in de kamer zat. Tenminste hij begon opeens hardop in zichzelf te praten. „Hoe is het mogelijk”, hoorde Floor hem zeggen, „dat ik dat allemaal nooit geweten heb. Hoe meer ik in dit boek blader, hoe duidelijker het mij wordt, dat onze kerk fout is. Ik heb de mensen altijd voorgehouden, dat zij goede werken moesten doen, bidden, de heiligen te hulp roepen en dat zij zodoende de hemel zouden beërven.

Maar hier in de Bijbel leer ik het wel anders. Wacht eens, waar staat het ook weer, o ja, daar heb ik het: „Daarom zal uit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd worden voor Hem”.

Juist, juist, alleen de genade van de Heere Jezus geeft ons de verlossing”.

Ineens hield hij op met spreken.

Voorzichtig loerde hij naar Floor, maar die zat op dat ogenblik druk te schrijven. Gelukkig, die zou wel niets hebben gehoord! 't Was anders tamelijk onvoorzichtig, om zo hardop te praten. Hij deed de Bijbel dicht en schoof die weer in de lade van de tafel, waarover een groen laken lag.

„Wel Floor?” vroeg hij toen, „hoe gaat het met je werk? Kun je er nogal mee opschieten?”

„Niet zo best, heer pastoor, dat Latijn is zo

moelijk! Ik kan dat perfectum onmogelijk onthouden.

„Van welk werkwoord?”

„Van moneo, herinneren.”

„Maar jongen, dat is een regelmatig werkwoord, dat moest je allang kennen”.

„Dat gaat ook wel, maar dat perfectum ziet u, dat is zo lastig”.

„Kom kom, zeg de vormen van moneo eens op”.

„Moneo, monui, monitum, monere”.

„Uitstekend, maar waarom weet jij nu niet wat het perfectum is? Zeg het perfectum van amo eens”.

„Amavi”.

„Prima en nu dat van moneo.”

„Monevi”.

„Mis. Het perfectum is monui, monuisti... ga nu eens verder”.

„Monuit, monuimus, monuistis, monuerunt”, zei Floor.

„Nou dan, nu weet je toch ook wel het perfectum van de conjunctivus?”

„Monu, monu...” hakkelde Floor.

„Och, je bent het weer vergeten. Kom eens hier, laat me eens zien, wat je geschreven hebt”.

De jongen kwam nu met de volgeschreven vellen papier naar de pastoor.

Deze keek ze vluchtig door en juist wilde hij een fout verbeteren, toen er een kleiner stuk papier op zijn knie viel. Hij nam het op en keek het in.

Maar toen schrok de goede Justus. Want op dat papier stond geen Latijn, maar: „Daar zal uit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd worden”. Dat waren de woorden, die hij zo pas hardop uit de Bijbel gelezen had.

Dus had Floor het toch gehoord.

En hij had ze nog opgeschreven ook.

Dat kon gevaarlijk worden.

De jongen zag de schrik op het gezicht van Justus.

„Neem mij niet kwalijk, heer pastoor”, zei hij, „maar ik wist met dat moeilijke Latijn geen raad en toen...”.

„Toen heb je maar opgeschreven, wat je mij hoorde lezen?”

„U sprak zo hard, heer pastoor! Ik kon het gemakkelijk horen en omdat ik het mooi vond, schreef ik het op”.

De pastoor keek bezorgd naar het kruisraam.

„Heb je daar iemand voorbij zien gaan, terwijl ik las?” vroeg hij.

„Ja, heer pastoor, maar ik kon niet zien wie het was. Die persoon bukte zich onder het raam. Ik zag alleen een stuk van zijn kap en dat moet de kap zijn van pater Josefus. Niemand draagt zo'n versleten kap als hij”.

Het gezicht van de pastoor verbleekte.

„Heb je nog meer gehoord, Floor?”, vroeg hij.

„Ja... wel, heer pastoor”.

„Nou zeg op dan. 't Is mij best, dat jij het gehoord hebt, maar zorg er voor, dat je het nooit

aan iemand vertelt. Dat moet een geheim blijven tussen jou en mij”.

„Daar kunt u op rekenen, heer pastoor. Ik zal liever het puntje van mijn tong afbijten, dan u verraden”.

„Mooi zo! Zeg me dan nu maar eens, wat je mij hebt horen spreken”.

„U zei, dat de kerk fout was. Dat de Bijbel het heel anders zegt, dan de kerk leert. Maar wat ik opgeschreven heb, heb ik het best onthouden. Dat vergeet ik nooit weer. 't Is ook veel gemakkelijker te onthouden dan het perfectum van moneo!”

„Ja, dat is het zeker. Maar denkt er om Floor: tegen niemand een woord hè!”.

„Ook niet tegen mijn moeder, heer pastoor?”

„Nu nog niet, Floor. 't Is nog te vroeg!”

„Of is u soms bang voor pater Jo...”.

Hij wilde juist de naam uitspreken van deze gevreesde pater, toen de deur van de studeerkamer geopend werd en pater Josefus in hoogst eigen persoon binnen stapte.

II. BEZOEK.

„Goeden middag!“ groette de pater vriendelijk, toen hij het vertrek binnen kwam.

Hij streek Floor eens over zijn haren en zei: „Zo m'n jongen, nog altijd druk met het Latijn? Me dunkt je zult die taal nu wel gauw onder de knie hebben. Fijn, dat pastoor Justus je er zo goed bij helpt. Nu zal je al gauw naar Leuven kunnen, om de studie voort te zetten. Je wilt immers priester worden, Floor? Laat ik eens zien, wat je al kunt!“

En meteen strekte hij zijn hand uit naar de papieren, die op de tafel lagen.

Maar Floor was hem te gauw af en legde er vlug zijn beide handen op.

„Hè, wat is dat nou?“ vroeg Josefus, „mag ik jouw werk niet zien. Kom kom, wat zijn dat nou voor grappen“.

„Och, heer pater“, zei Floor, „ik heb zoveel fouten gemaakt, dat ik het u heus niet durf te laten zien“.

„Kom, kom, niet zulke fratsen, laat me je werk maar gauw zien. Voor fouten behoef jij je niet te schamen; die heb ik vroeger zelf ook genoeg gemaakt. Laat me eens kijken!“

Maar Floor had er geen zin in. Hij hield zijn handen stevig op de papieren gedrukt, terwijl de pater probeerde die handen weg te drukken.

Wanhopig keek Floor naar de pastoor.

Toen begreep Justus, dat de jongen iets te verbergen had en dat het goed zou zijn als hij tussenbeide kwam.

„Och, heer pater, laat die jongen maar! U moet het maar als een grapje beschouwen. Hij wil u liever niet zijn gekrabbel laten zien, dat is alles. Als u 't hem vraagt, zal hij u zeker morgen een mooi geschreven vertaling brengen, is 't niet, Floor?”

„Ja zeker”, zei de jongen gretig, „morgen zal ik werk brengen, dat heel mooi geschreven is”.

„Larie-farie!” riep Josefus, „denk je dat ik me laat dwarsbomen door zo'n aap van een jongen. Ik wil die papieren nu zien en onmiddellijk. Vooruit jongen, weg met die handen!”

Angstig keek Floor naar Justus.

„Och, heer pastoor”, zei deze, „laat die jongen nu maar. Vertel me liever eens, waarom je zo'n dik boek hebt mee gebracht. Is dat soms van een of andere kerkvader?”

„Wat kerkvader!” riep Josefus. „Ik heb jou door Justus. Jij wilt die jongen helpen en dat duld ik niet. Weg met die handjes, jongen!”

Floor nam zijn handen weg, maar ging tegelijk met zijn borst op de papieren liggen. Ach, 't hielp hem niet. Josefus was sterker dan hij. Met een forse duw drukte hij Floor weg en greep de papieren. Als een kat sprong de jongen op hem af en scheurde er nog een stuk af.

Maar de rest had de pater.

Deze liep er mee naar het raam en begon te lezen: „Conjung, verb. moneo...”

Dat ging nogal. Maar wat staat hier nu? „En worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door...”

Verder kon hij niet lezen, want Floor deed weer een aanval en rukte de papieren uit de handen van de pater.

Maar het was al te laat.

Josefus had al te veel gelezen.

De vermoedens die hij had, omtrent de pastoor van Weerbeke bleken dus juist te zijn.

Opeens begon hij vals te lachen.

„Ha ha, mijn beste pastoor”, zei hij tegen Justus, „leer jij die jongen op deze manier Latijn? Nou ik moet zeggen, dat is een heel nieuwe vorm van het perfectum van moneo. Mijn beste pastoor, daar is geen woord Latijn bij!”

Justus was bleek geworden.

Hij begreep, dat de pater hem in de kaart gekeken had. De woorden, die hij daar net gelezen had, waren woorden uit de Bijbel. Blijkbaar had Floor die bij een vroegere gelegenheid al eens opgeschreven. Ze waren een duidelijke aanwijzing, dat de pastoor een Bijbel in huis had. En Justus begreep best, dat Josefus dit feit tegen hem gebruiken zou.

Maar voor hij Josefus een antwoord kon geven op zijn laatste opmerking, werd er aan de deur geklopt.

De deur ging open en daar stond Brigitta, de huishoudster van de pastoor.

„Heer pastoor”, ze Brigitta, „er zit hier op een bankje in de hal een marskramer, die u

dringend wil spreken. De man zit al een uur op u te wachten, zal ik hem maar even hier brengen?"

„Zeker Brigitta!" zei Josefus, nog voor de pastoor antwoord kon geven, „breng jij die man maar dadelijk hier, hoor!"

„Ho, ho", kwam nu Justus er tussen, „ik kan die man hier niet gebruiken Brigitta, laat hem maar even in mijn bidvertrek wachten. Zeg hem, dat ik zó bij hem kom. Ik wil heer pater niet beledigen, door hem in gezelschap van een landloper te brengen".

Josefus beet op zijn onderlip.

Hij kon hier tegen weinig inbrengen; 't was immers hoogst beleefd, wat Justus zei. Maar hij vertrouwde dat zaakje voor geen cent. Wat moest die marskramer hier? Wat was dat voor een man? Als het werkelijk een landloper was, had Brigitta hem een paar duiten kunnen geven en wegsturen?

Nee nee, daar zat meer achter en hij nam zich voor alles op alles te zetten, om er achter te komen, wie die marskramer was.

Maar voor 't ogenblik liet hij daarvan niets merken.

„Zeg broeder Justus", zei hij, terwijl hij op het dikke boek wees, dat hij bij zijn binnenkomst op de tafel had gelegd, „ik heb een studieboek voor je meegebracht. Ik had er graag even met je over gesproken. Maar nu gaat dat niet, je kunt die marskramer niet nog langer laten wachten. Vanavond spreek ik je er nog

wel over en jij", zo richtte hij zich nu tot Floor, die om beurten rood en wit werd van kwaadheid, „leer jij op een andere keer beter het perfectum van moneo, begrepen?"

Daarop verliet hij de studeerkamer, gevolgd door Justus, die de marskramer ging opzoeken.

III. ONDER DE TAFEL.

Floor streek de papieren glad, die door het gevecht met de pater tamelijk verkreukeld waren. Hij wou weer op zijn gewone plaats gaan zitten, bij het kleine raam, toen hij ineens een idee kreeg. Hij had nu een schone gelegenheid om eens in de Bijbel van de pastoor te lezen. Misschien kon hij er een mooie tekst uit overschrijven. Hij wist waar de pastoor de Bijbel verborgen hield, namelijk in de tafellade. Als hij er nu een paar mooie teksten uit overschreef, kon hij die bij gelegenheid aan zijn ouders geven. Vooral zijn moeder was daar erg op gesteld. Maar eerst wilde hij er zich van overtuigen, dat de kust veilig was. Stel je voor, dat Josefus de kamer binnen kwam, als hij aan het lezen was. Of dat Brigitta het op haar heupen zou krijgen, om de kamer een goede beurt te geven. Dan zou hij lelijk tegen de lamp lopen. Hij klom in de beide ramen, om te zien of er ook iemand om de pastorie scharrelde. Daarna luisterde hij aan de deur. Hij hoorde niets, dan de schorre stem van Brigitta, die haar lievelingslied zong: „O sola magnorum urbium”.

Mooi zo, er dreigde geen gevaar.

Maar voor alle zekerheid wilde hij het gevaarlijke werkje toch liever niet aan de tafel doen. Hij kroop daarom onder de tafel. Het groene laken, dat aan alle kanten afhing, kon

hem mooi verbergen. Hij voelde nu waar de la zat en bemerkte tot zijn vreugde, dat het achterste plankje daarvan loszat. Hij nam het weg, voelde in de la en had al gauw de Bijbel te pakken.

Hij opende het boek en bladerde er in.

Daar had hij een tekst gevonden, die zeker zijn moeder graag zou lezen. Hij nam het papier dat hij meegenomen had en de ganzeveer. De laatste doopte hij in het hoornen inktkokertje, dat hij, naar de gewoonte dier dagen, aan zijn gordel had hangen en begon te schrijven: „Voorts broeders, 't mag u bekend zijn, het Evangelie, dat ik u verkondigd heb, hetwelk gij ook aangenomen hebt, in het welk gij ook staat: door hetwelk gij ook zalig wordt, indien gij het behoudt op zodanige wijze, als ik het u verkondigd heb...”

Plotseling hield hij op.

Wat was dat?

Hoorde hij daar voetstappen in de gang?

Hij luisterde scherp. O, daar was geen twijfel aan. Er liep iemand door de gang, die zijn schreden richtte naar de studeerkamer.

In een wip mikte hij de Bijbel weer in de la, zet het plankje er voor en nauwelijks is dit gebeurd of de deur werd geopend en voorzichtig onder het tafelkleed door glurend, merkte hij dat pater Josefus de kamer binnen stapte.

Floor zat midden onder de tafel en hield zich zo stil als een muis.

„Hè, er is hier niemand”, hoorde hij de pater

binnensmonds mompelen. Justus heb ik met die marskramer het huis uit zien gaan. Die kan ik dus hier niet verwachten. Maar die kwajongen moet nog in de pastorie zijn. Maar hier is hij niet. Dan zal hij stellig in de sacristie zijn, om de wierookvaten te poetsen”.

Toen hoorde Floor hem weer in zichzelf praten: „Ik zou wel eens willen weten, waar die jongen die woorden vandaan heeft gehaald, die hij op dat papier had geschreven. Daar zit Justus achter, da's vast. Ik vertrouw die pastoor niet. Er komt hier de laatste tijd te veel vreemd volk, naar mijn zin. Nu weer die geheimzinnige marskramer. Wat moet die vent hier? Wellicht een ketter, die de leer van Calvijn hier wil uitbreiden. Weerbeke is tot nu toe vrij gebleven van de ketterse smetstoffen en dat moet zo blijven. Daarvoor zal ik zorgen. Als het blijkt, dat ik gelijk heb, zal ik Justus aanklagen, zowaar als ik een Dominicaan ben”.

Floor bemerkte, dat Josefus nu in enkele dikke boeken snuffelde, die her en der verspreid lagen, maar opeens hoorde hij hem zeggen: „Wat ben ik ook voor een sufferd. Het is nog al logisch dat Justus, als hij een Bijbel¹⁾ heeft,

¹⁾ Dit verhaal speelt in 1560. Er waren toen al heel wat bijbeluitgaven verschenen, o.a. in 1522 de Antwerpse vertaling van het N. Testament van Luther; in 1524 de Delftse bewerking van de Latijnse vertaling van Erasmus; in 1525 verscheen te Bazel een N.-T. voor Nederlandse vluchtelingen; van 1526-1545 gaf Jacob van Liesveld de hele Bijbel in het Nederlands uit. Hij is daarvoor verbrand. In 1527 verscheen een Bijbel te Amsterdam bij Doen Pietersoen in Engelenburg en in 1528 te Antwerpen. Verder in 1556 nog een te Emden.

Josefus vond de Bijbel niet... (blz. 18)

die niet open en bloot hier laat liggen. Die heeft hij natuurlijk hier of daar verborgen.

Wacht eens even. Deze tafel heeft een la, misschien heeft Justus hem daarin gelegd”.

Floris schrok hevig, toen hij dit hoorde.

Josefus legde zijn linkerhand op de tafel, zocht met zijn vette hand onder het groene laken de knop en toen hij die gevonden had, begon hij te trekken.

Maar Floor was hem voor. Met beide handen had hij de la vastgegrepen en zodoende lukte het de pater niet, ze er uit te trekken.

„Deksels, wat klemt dat ding!” hoorde Floor hem mompelen. „Wacht, nog eens even mijn best doen!”

Er werd nu weer hevig aan de knop getrokken en Floor had al zijn kracht nodig om weerstand te blijven bieden.

„’t Lijkt wel of dat ding op slot zit”, mompelde Josefus weer. Als dat het geval is, grijp ik er naast, want ik heb geen sleutel en ik kan de boel hier moeilijk openbreken. Wacht ik zal eens onder de tafel kruipen, misschien kan ik ’t ontdekken, waar de zaak klem zit”.

„O jongens”, dacht Floor, „als ik Josefus hier bij mij onder de tafel krijg, ben ik verloren. En dan is ook de pastoor verraden, want dan vindt hij de Bijbel”.

Vlug nam hij het achterschot weg, haalde de Bijbel er uit en toen Josefus nog eens voor het laatst begon te trekken, gaf de la langzaam mee.

„Wel verdraaid, nu gaat dat smerige ding

toch eindelijk nog open. Mooi zo, nu behoef ik niet onder die tafel te kruipen."

Josefus trok de la zo ver mogelijk uit, snuffelde er in, maar vond natuurlijk de Bijbel niet. Ondertussen was de schemering gevallen. Het begon donker te worden in de kamer en dit maakte de pater niet rustiger. Tenslotte was hij hier eigenlijk met inbrekers werk bezig. Toen een paar uilen, die in de kerktoren nestelden, schreeuwend langs het raam vlogen, schrok hij geweldig. Hij begon zich bang te maken. Handig schoof hij de la weer op haar plaats en Floor zorgde er voor, dat de Bijbel weer op zijn gewone plaats kwam te liggen.

„Ik verdoe mijn tijd hier", hoorde hij Josefus mompelen, „jammer dat ik de Bijbel niet gevonden heb. Maar je bent nog niet van mij af, brave Justus. Ik vertrouw jou niet jongen en ik hoop zo gauw mogelijk een degelijk bewijsstuk in handen te hebben".

Al pruttelend over zijn teleurstelling, liep Josefus naar de deur en verliet de studeerkamer. Haastig kroop Floor onder de tafel vandaan. Hij was zo stijf geworden als een plank. Hij liep naar het kruisraam en zag tot zijn vreugde, dat Josefus de pastorie had verlaten en zich haastig wegspoedde.

„Kom, nu ga ik Brigitta eens opzoeken," zei hij. Hij liep op de deur toe, doch voor hij er was, werd ze geopend en er stapte een man binnen, die er door zijn vreemde kleren, wat wonderlijk uitzag.

IV. EEN KOOPMAN MET BOEKEN EN PRENTEN

Floor had het binnenkomen van de nieuwe gast niet afgewacht, maar had zich vóór deze hem zien kon, achter zijn lessenaar verborgen.

Achter hem aan kwam Brigitta met een brandende lamp, die zij op tafel zette met de woorden: „Ziedaar oude man, daar is licht. Straks zal de pastoor wel bij je komen”.

Dank zij het licht van de lamp, kon Floor pas nu goed zien, hoe de man er uitzag, die binnen gekomen was. Hij droeg een lange, grijze baard, die bijna tot aan zijn borst reikte. Hij was gekleed in een gescheurde en opgelapte jas, waarover hij een halfversleten cape had hangen. Verder droeg hij laarzen, die bijna tot zijn knieën reikten en die een ruiter goed gebruikt zou kunnen hebben. De pijpen van de korte broek gingen in de wijde kappen van de laarzen schuil. Voor zijn borst droeg hij een vierkante houten bak, die met een paar riemen om zijn schouders was vastgemaakt. De kist lag vol met boekjes, prenten en afbeeldingen van heiligen.

Dergelijke kooplui zwierven er toen veel over het platteland en ze wisten hun waar altijd gemakkelijk aan de man te brengen.

Zodra hij binnen was, steunend op zijn stok, liep hij naar de tafel, waar hij even uitrustte. Toen Brigitta de lamp op tafel had gezet,

dankte hij haar en vroeg toen met bevende stem of zij een oude, arme man niet een dienst wilde bewijzen?

„Maar natuurlijk, ouwe man”, zei Brigitta vol medelijden, „als ik maar weet waarmee!”

„Met een kroes koud water: de Heer zal 't je loven”.

„Als het anders niet is”, lachte de huishoudster, „dan valt het nogal mee. Wacht maar even”.

Terwijl Brigitta zich verwijderde zag Floor dat de oude man rustig bleef staan, zonder te letten op zijn omgeving.

'n Ogenblik later was zij terug en gaf hem een tinnen beker met water, die hij vlug leegdronk.

„Ik dank u wel”, zei hij, „daarvan ben ik lekker opgeknapt. Maar zeg me eens, weet de pastoor al, dat ik hier ben?”

„Zeker, zeker. Hij is pas thuis gekomen en is nu in zijn bidvertrek. Hij zal zo wel komen, want hij heeft me gezegd, dat ik u maar zolang in de studeerkamer moest laten”.

„Is de pastoor in zijn bidvertrek, zeg je?”

„Ja zeker, ouwe man, hij zal gauw genoeg hier zijn. Maar zeg, wat heb je daar een mooie boekjes. Is dat niet van de heilige Laurentius?” vroeg ze, terwijl ze er een uitnam.

„Ja, in dat boekje staat het verhaal over de vrome martelaar, die in 258 te Rome om het geloof langzaam is verbrand.

„Hoe is 't mogelijk, toe vertel er eens wat van!”

„Dat zou ik graag doen, maar ik ben veel te moe. Maar neem het boekje maar van me aan als een geschenk. Het is geschreven door pater Ambrosius van Jeruzalem”.

„Wat? van Jeruzalem? Komt 't uit die heilige stad?” vroeg Brigitta, terwijl zij het boekje met bewondering bekeek.

„Uit Jeruzalem! Zeg ouwe man, ik kan helaas niet lezen, maar dat geeft niet, want pater Josefus heeft me gezegd, dat een boekje uit Jeruzalem zo goed helpt tegen kiespijn. Dan zal ik het toch maar van je aannemen en het op mijn hart dragen. Mag dat?”

„Welzeker, mag dat”, zei de oude man en terwijl hij een greep deed in zijn voorraad, gaf hij haar een prent, waarop een vrouw stond afgebeeld.

„Dat is nou de afbeelding van de heilige Cecilia”, zei hij, „de vrouw, die zó mooi kon zingen, dat alle engelen naar haar luisterden”.

„O ja, die ken ik. Verleden week heb ik nog een kaars voor haar gebrand, omdat ik denk, dat zij mij mijn mooie stem heeft gegeven. Weet je wel, dat er in heel Weerbeke niemand is, die zo mooi kan zingen, als ik. Wil je 't eens horen?”

En voor de oude man er iets tegen in kon brengen, begon ze met haar lievelingslied: „O sola magnurum orbium...”

Floor stopte de vingers in de oren, om het gekrijs niet te horen. Maar gelukkig bleef het bij de eerste regel, want vóór zij aan de tweede kon

beginnen, ging de deur open en stapte pastoor Justus binnen.

Onmiddellijk verliet Brigitta de kamer, terwijl zij het boekje uit Jeruzalem tegen haar hart drukte.

Zodra zij vertrokken was, grendelde Justus de deur en schoof de groene gordijnen voor de beide kruisramen.

„Zo ouwe baas”, zei hij vriendelijk, „ga daar nu maar zitten en vertel me eens wat je komt doen”.

„Mag ik me dan eerst van mijn last ontdoen?” vroeg hij.

„O zeker”, zei Justus, „wacht ik zal je helpen”. Hij maakte de riemen los en toen schoof de oude man zijn bak met koopwaar op de tafel.

„Dank je wel, eerwaarde”, zei hij, „en nu wilde u het doel van mijn komst weten? Welnu, dat zal ik u zeggen!”

Hij gooide zijn breedgerande hoed op de grond, trok een band los en toen zag Floor, dat de lange baard en de grijze pruik van hem afvielen en dat het blonde haar van een jonge man te voorschijn kwam. Daarna veegde hij enkele grauwe strepen van zijn gezicht en zijn voorhoofd, liet zijn oude jas vallen en toen stond er voor het verbaasde gezicht van de pastoor van Weerbeke een flinke jonge man.

„Zeg Justus, weet jij nu wie ik ben en wat ik kom doen?” vroeg de vreemdeling.

„Herman van der Woude, mijn beste broer!” riep Justus, terwijl hij hem een hand gaf.

„Hoe is 't mogelijk, dat jij hier durft te komen?”

„Acht weken geleden ben je hier geweest, dwars door allerlei gevaren heen, alleen, om mij...”

„Een Bijbel te brengen; heb je er gebruik van gemaakt, Justus?”

„Dat heb ik zeker en ik ben je er heel dankbaar voor, maar zeg me nu eens wat je plannen zijn”.

De jonge man keek om zich heen.

„Zijn we hier alleen, Justus?” vroeg hij toen. „Je weet dat het verraad me aan alle kant beovert. Als ik gesnapt wordt, ga ik de brandstapel op even als Johannes van Esch en Hendrik Voes¹). Hier in Weerbeke is het al heel gevaarlijk voor me, want hier woont immers die pater Jo...”.

„Pas op, Herman, spreek die naam niet uit. Je weet nooit wie het hoort!” viel Justus zijn broer in de rede. Hier in deze kamer ben je veilig en er kan je hier niets overkomen, daar voor sta ik met mijn leven in. Vertel verder, maar spreek wat zachter”.

„Acht dagen geleden was ik weer in deze streek”.

„Dat weet ik. De marskramer, die ik zo pas tot de rivier heb vergezeld, heeft het mij verteld”.

¹) Twee Augustijner monniken van Antwerpen, die in 1523 te Brussel werden verbrand. Zij waren de eerste martelaren van Zuid-Nederland.

„Weet jij hoe die marskramer heet?”

„Ja zeker, hij heeft het mij verteld. Maar ga verder”.

„Welnu, ik heb toen met Hendrik Strijker een samenkomst gehad te Wavre aan de Dijle”.

„Te Wavre?” vroeg Justus.

„Nou ja, niet in de stad zelf, maar een uurtje noordwaarts, in het dorpje Berthem”.

Op het horen van deze naam spitste Floor zijn oren. Berthem, dat was immers zijn dorp, daar woonden zijn ouders.

„Berthem, dat plaatsje ken ik goed”, zei Justus, „daar wonen de ouders van Floris Berthem, de jongen, die ik in huis heb”.

„Daar weet ik alles van”, zei Herman. „Onze samenkomst had plaats in het huis van zijn ouders”.

„Bij de ouders van Floor? Maar kerel, ik meende, dat die nog fijn-Rooms waren?”

„Best mogelijk. Maar 't is heel anders. Ze hadden een hele verzameling papieren, waarop bijbelgedeelten waren geschreven. Van wie denk je, dat ze die gekregen hadden?”

„Dat kan ik niet raden. Ken ik de schrijver?”

„Uitstekend, want het is jouw kwekeling zelf!”

„Floor?” riep de pastoor verbaasd.

„Zeker, niemand anders!”

„Hoe is 't mogelijk! En ik had de Bijbel nog wel zo secuur verstopt. Kijk, daar in de la van deze tafel”.

„Nou ja, 't is zoals ik je zeg. Reken er op, dat

die jongen slim is. Hij heeft zeker op de een of andere manier kans gezien, die Bijbel in handen te krijgen en heeft er teksten uit overgeschreven. Zijn moeder kende de meeste al van buiten”.

„Wacht eens”, zei Justus, „dat klopt. Drie weken geleden is de jongen nog naar huis geweest. Maar hoe hij het hem gelapt heeft is mij een raadsel. Intussen is het dood-gevaarlijk”.

„Niet bang zijn, Justus. Er valt immers geen haar van ons hoofd, zonder Gods Wil”.

Justus knikte.

„Daarom mogen wij niet toestaan, dat de ene mens een slaaf is van de andere, zelfs niet van de paus...”.

„Zeg Herman, denk er om, dat ik...”.

„Ik weet best, dat jij nog pastoor bent, maar ik weet ook, dat jij niet blind bent voor de fouten, die de kerk aankleven. Het Evangelie gebiedt de naaste lief te hebben en niet hem te vervolgen en te verbranden, zoals de kerk doet”.

„Herman, ga zo niet door. De muren hebben oren jongen, denk daaraan”.

Maar Herman kon de vrees van zijn broer niet delen.

„Zeg Justus”, begon hij weer, „weet jij dat Flip Cruize nu ook een der onzen is. Je kent hem wel, hij is de broer van de vrouw van Berthem”.

Bij het horen van deze woorden, kon Floor zich bijna niet in bedwang houden. Zijn oom Flip was ook de Hervorming toegedaan! Wat een vreugde!

„Ik weet er alles van”, zei Justus, „hij heeft het mij zoëven verteld!”

„Wat zeg jij? Was hij dan hier? En waar is hij nu?”

„Vanmiddag kwam hij bij mij”, vertelde de pastoor, „als marskramer vermomd”.

„Als marskramer? Droeg hij soms een bruine gelapte cape?”

„Ja, die droeg hij net, maar waarom vroeg je dat, Herman?”

„Omdat ik eergisteren te Leuven hoorde, dat men een ketter op het spoor is, die in een bruine gelapte cape, als marskramer door het land trekt. En nu was hij hier in die vermomming, zeg je?”

„Ja, maar hij kwam juist met het doel, van kleren te verwisselen. Die bruine cape heb ik in mijn bidvertrek opgeborgen en ik heb hem een stel andere kleren gegeven. Nu heeft hij dus weer een andere vermomming”.

„En waar is hij nu heen?” vroeg Herman.

„Dat weet ik niet. Ik heb hem weggebracht tot aan de rivier en hem daar goede reis gewenst.

„En zei hij verder niets”.

„Ja zeker. Zijn afscheidswaarden waren: Justus, de Heere is rechtvaardig en getrouw, maar alleen voor hen, die Hem in het openbaar belijden”.

Floor herhaalde achter de lessenaar zachtjes deze woorden.

„En wat ga jij nu doen, broer?” vroeg Herman.

„Ik zal doen wat God belijft”, zei Justus.

„Als dat waar is, ga dan onmiddellijk de Roomse kerk uit. Dat is het wat God belijft. Doe mee met de Hervorming!”

„Ik zie nog niet in, dat de kerk zo verkeerd is”, zei Justus, meer om zijn broer te polsen, dan om zijn onkunde te erkennen.

Herman stooft op. Hij gooit zijn broer een reeks bijbelteksten naar zijn oren en bleef er bij, dat Justus direkt de kerk uit zou gaan.

Maar deze bleef bij wat hij gezegd had en herhaalde: „Ik zal doen, wat God belijft!”

Opnieuw deed Herman een aanval op zijn broer.

„Jongen, geloof me toch”, zei de pastoor, „het is bij mij geen mensenvrees of gehechtheid aan de kerk. Maar alles is me nog niet duidelijk. Intussen heb je me nog niet verteld, waarom je hier gekomen bent”.

„Welnu, allereerst, om jou nog eens te zien en te spreken en vervolgens om je te vertellen, dat ik weer op weg ben naar het huis van de Berthems, waar ik iemand hoop te ontmoeten, die jij ook wel zult kennen”.

„Wie is dat dan?”

„Petrus Dathenus!”

„Wat zeg je? Die karmelieter monnik? Ik dacht dat hij door Engeland of Frankrijk zwierf”.

„Daar is hij ook werkelijk geweest. Koning

Eduard VI heeft hem daar een jaar of acht geleden met grote eerbewijzen ontvangen. Maar toen die in '53 stierf is hij naar Frankrijk gegaan en nu preekt hij in Gent.

„In Gent? Preekt hij daar de nieuwe leer?”

„Ja zeker en met grote ijver. 't Is alleen maar jammer, dat hij zo ruw doet. Hij is erg onverdraagzaam en daardoor moet hij niets hebben van Prins Willem van Oranje. Het liefst zou hij alle Roomse kerken kort en klein willen slaan. Maar je voelt wel, Justus, zó moet het niet. Gods Woord moet de harten der mensen overtuigen”.

„En wanneer hebben jullie die samenkomst?”

„Over drie dagen”.

„En weer te Bethem?”

„Ja zeker, weer in het huis van de ouders van Floor. Waarom vraag je dat zo nadrukkelijk?”

„Ik heb je toch gezegd, dat ik doen zal, wat God belijft?” zei de pastoor.

„En als de Heere je nu morgen eens riep?”

„Dan hoop ik overmorgen bij de Berthems te zijn”, verzekerde Justus.

„Kerel broer, geef me daar je hand op, maar nu moet ik weg. Overdag kent men de broer van de pastoor hier te goed. Zeg die bak met prenten laat ik maar hier, hoor. Kan Brigitta nog eens in snuffelen. Of anders geef je ze maar aan pater Josefus. Als ik jou was verbrandde ik de rommel”.

Hij schopte de baard en de pruik op zij, greep

zijn stok en zijn hoed en nam afscheid van zijn broer.

Maar op dat ogenblik hoorden ze de stem van Josefus in de gang. Hij informeerde aan Brigitta, waar pastoor Justus zich bevond.

„Haast je, Herman!” zei Justus.

Herman sprong naar de deur, maar het was al te laat, want Josefus stond daar al te kloppen.

Zijn broer wees hem zwijgend op het kleine kruisraam. Hij begreep de wenk, schoof het gordijn weg, opende het raam en sprong naar buiten.

„Heer Justus, heer Justus!” riep hij, „doe open, ik heb een belangrijke mededeling!”

„Ja, ja, ik kom al!” bromde Justus. Hij schoof de grendel van de deur, opende die en drong tegelijk Josefus de gang in. Hij pakte hem bij de arm en zei: „Kom mee, dan kunnen we in mijn bidvertrek rustig praten”.

Maar daar was Josefus niet van gediend. Hij meende in de studeerkamer stemmen gehoord te hebben en was brandend nieuwsgierig te weten, met wie Justus daar had zitten praten. Daarom rukte hij zich los uit de greep van Justus en ging weer naar de studeerkamer terug. Hij keek het vertrek rond, maar ontdekte niemand.

„Hé”, mompelde hij, „ik dacht dat ik stemmen hoorde, maar Justus heeft zeker hardop gedroomd”.

Ook Justus zag tot zijn verbazing dat de stu-

deerkamer leeg was. Hoe dat mogelijk was, be-greep hij niet, maar 't was een feit.

„Wat had je voor een belangrijke tijding?“ vroeg hij opgelucht nu, aan de pater.

„Daar behoef je heus niet zo nieuwsgierig naar te zijn, want leuk is het niet, Justus“, zei hij met een grijnslach.

Hij haalde een stuk papier te voorschijn en zei: „Lees dit maar eens even door!“

De pastoor keek het in en schrok.

Hij las, dat Justus van der Woude, pastoor te Weerbeke gelast werd zich binnen drie dagen te vervoegen aan de woning van de bisschop te Mechelen, om zich daar te verdedigen tegen enkele aanklachten, die over hem waren bin-nen gekomen.

Josefus gluurde naar hem, om te zien, welke uitwerking dit stuk zou hebben.

Maar Justus gaf het papier weer kalm aan de pater terug.

„En wat denk je nu te doen?“ vroeg Josefus.

„Wat God belijft!“ was het kalme antwoord.

Ja, daar kon de pater weinig tegen in bren-gen.

„Zeg“, vroeg hij toen, „weet jij ook hoe Bri-gitta aan dat amulet tegen de kiespijn is geko-men?“

„Ik weet van geen amulet af!“

„De levensbeschrijving van de heilige Lau-rentius. Het is geschreven door Ambrosius van Jeruzalem en het moet voortreffelijk helpen te-gen kiespijn“.

„Ik weet niet wat je bedoelt”, zei Justus koel.
„Weet jij dan ook niet, dat hier straks iemand was, die haar dat ding gaf? Denk eens goed na, Justus. Er was straks iemand in jouw studeerkamer, die met prenten en boekjes van heiligen vent”.

„O, die man”. „Ja, die was hier, maar die is weer weg”.

„Maar hij is niet door de huisdeur vertrokken?”

„Heb jij er belang bij of die man door de voor- of door de achterdeur vertrekt?” vroeg Justus scherp. „Me dunkt, dat zal niet veel verschil maken. Hier is hij in elk geval niet meer en waar hij gebleven is, dat zijn zijn zaken. Ik bemoei me nooit met iets, dat me niet aangaat”.

„Ho, ho, meneer pastoor, je wordt scherp! Denk er aan, dat ik ook wapens heb!”

„Eerlijke wapens?” vroeg Justus. „Ik meen, dat iemand die altijd loopt te loeren, geen eerlijke wapens gebruikt.”

„Justus, jij gaat veel te ver! Denk er aan, Brussel is dicht bij! Ik heb daar toegang tot het geestelijk gerechtshof, vergeet dat niet!”

„Dat weet ik”, zei Justus rustig, „maar ik weet dat ik een nog betere toegang heb gekregen!”

„Tot wie?”

„Tot de troon der genade, door het bloed van Jezus Christus, dat reinigt van alle zonden!”

Bij deze woorden schrok pater Josefus zich

wild. Wel driemaal sloeg hij een kruis en pre-
velde daarbij enkele latijnse woorden.

Dreigend keek hij Justus aan, terwijl hij de
studeerkamer uit liep.

'n Ogenblik later verliet ook de pastoor de
kamer en Floor was alleen.

V. FLORIS NEEMT AFSCHEID VAN DE PASTOOR.

Nauwelijks waren de beide geestelijken de gang in of Floor had het gordijn weer voor het raam geschoven, waardoor Herman was verdwenen. Verder had hij de kist met prenten onder de kast geschoven en de valse baard en pruik in een donkere hoek geschopt en was toen zelf achter de lessenaar gekropen. Vliegenvlug had hij dit alles gedaan en juist op tijd, want in het volgende ogenblik had Josefus zijn neus alweer om de hoek van de deur gestoken. Hij had gelukkig niemand ontdekt en was nu weer verdwenen.

Toen was Floor eindelijk alleen en kon hij eens rustig nadenken, over alles, wat hij gehoord had.

Zijn besluit stond vast.

Nu hij wist, dat zijn ouders met de Hervorming waren meegegaan, dat zijn oom Flip als marskramer vermomd hier rond zwierf en dat ook pastoor Justus aan 't weifelen was, nu bleef hij niet langer hier, om dat moeilijke Latijn te leren.

En priester worden? Hij dacht er niet over!

Hij had Josefus wel horen praten over Leuven. Daar zou Floor dan voor zijn verdere studie heen moeten. Maar Floor niet gezien.

Als hij niet maakte, dat hij gauw de pastorie

uit kwam, zou die Josefus hem nog wel vast kunnen houden ook. Daarvoor was hij net gemeen genoeg, dacht Floor.

Maar net toen hij het besluit genomen had er vandoor te gaan, hoorde hij hoe Brigitta de voor- en achterdeur in het slot draaide. Daarmee was voor het goede mens de nacht begonnen: er mocht nu geen kip meer in of uit.

Dat was een strop voor Floor. Maar hij zou er wel iets op verzinnen. Hij scharrelde wat in de bak met prenten, die Herman van der Woude had achtergelaten en haalde er een boekje uit getiteld: „Getrouw verhaal van de wonderbare genezing eens burgers van Mechelen, die vele jaren achtereen aan kramp in de voeten geleden had en op een mirakuleuze wijze genezen werd, beschreven door de nu zalige vader Gregorius, abt van het klooster van Sint Dionysius”

Hij bladerde er wat in en meende, dat dit net wat voor Brigitta was. Zij kon wel niet lezen, maar dat deerde niet. Het bezitten alleen, zou haar al gelukkig maken.

Hij verliet nu de studeerkamer en liep zo stil mogelijk door de lange gang in de richting van de keuken. Hij hoorde haar in de verte al zingen, maar dat gezang verstomde, toen Floor met een vriendelijk „goede avond, Brigitta” de keuken binnen stapte.

„Ik kom je nog even opzoeken, Brigitta”, zei de jongen, „ik heb je de hele middag niet gezien”.

„Ik jou ook niet, waar heb je toch gezeten?”

„Al maar achter mijn lessenaar gezeten, Brigitta”, zei Floor met een zucht, „want ja, als je veel wilt leren, moet je achter je lessenaar zijn, dat spreekt van zelf”.

„Dat geloof ik graag. Wil je wel geloven, dat ik wel eens jaloers op je ben. Ik had ook zo graag willen leren, maar ja, dat ging niet. Mensen, die me kennen zeggen, dat ik, als ik een jongen geweest was, het best tot bisschop of kardinaal had kunnen brengen. Reken maar eens na, hoeveel latijnse liederen ken ik al niet”.

Floor had moeite zijn lachen te bedwingen.

„Dat geloof ik graag, Brigitta”, zei hij, „ik wou, dat ik ook zoveel liederen kende. Maar ik heb er geen tijd voor. Ik moet de hele dag maar vertalen”.

„Ik heb er ook niet veel tijd voor,” verzekerde Brigitta, „maar af en toe leert pater Josefus mij weer een lied. O, dat is waar ook, vanmiddag heb ik van een koopman een kostelijk boekje gekregen”. En trots toonde zij Floor haar plaat.

„Ik heb ook zo'n boekje”, zei Floor. „Kijk eens, er staat een geheim middel in tegen kramp in de voeten”.

„Wat zeg je daar, tegen kramp in de voeten?”

„Ja zeker, 't is geschreven door abt Gregorius van het klooster Sint Dionysius”.

„Hoe is 't mogelijk!” riep Brigitta in verwoering uit, „in dat klooster is mijn overgrootmoeders broers neef nog koorzanger geweest!”

„O, ik wou, dat ik dat boekje had, want ik heb ook last van kramp in mijn voeten”.

„Je kunt het boekje van me krijgen, Brigitta, maar dan moet je mij ook een plezier doen”.

„En wat dan wel?”

„Ik zou na al dat leren, dat ik gedaan heb, zo graag een luchtje gaan scheppen, maar de deur is al gesloten”.

„O, maar ik zal ogenblikkelijk de deur voor je openmaken, kom maar”.

„Nee, da's mijn bedoeling niet. Ik wou zelf de sleutel hebben”.

„Maar jongen, dat gaat niet, die zit aan mijn sleutelbos en die mag ik nooit afgeven”.

„Och kom, geef me dan de hele bos maar. Ik zal er voor zorgen, dat je alles morgenochtend netjes op slot vindt. Denk eens aan het mooie boekje, dat ik je er voor geef”.

De herinnering aan het boekje, brak bij Brigitta de laatste weerstand. Met een serie vermaningen overhandigde zij Floor de sleutelbos en deze gaf haar het beloofde boekje, waarna hij de keuken verliet en weer naar de studeerkamer terug ging.

Daar brandde nog altijd de lamp, die Brigitta er had neergezet.

Een kwartier later werd er aan de deur van het bidvertrek geklopt.

Justus riep binnen, maar schrok toch even toen hij bij het wankel licht van een paar kaarsen Floor zag binnen komen, vermomd als de koopman met de prentjes. Hij droeg de bak,

die de koopman had achter gelaten, voor zijn borst.

„Zeg Floor”, vroeg pastoor Justus, „wat doe jij nu hier en nog wel in deze vermomming?”

„Och heer pastoor, vergeef me, dat ik u op dit uur stoort”, begon de jongen, „maar er moet me iets van 't hart!”

„Wat dan wel, Floor?”

„Ik heb achter de lessenaar gezeten, toen u met de koopman sprak!”

„Met mijn broer?”

„Ja zeker, toen u met uw broer sprak”.

„En heb jij alles gehoord, Floor?”

„Alles meneer pastoor. Ook het bevel, dat u in Mechelen moet verschijnen”.

Justus zuchtte diep en vroeg toen: „Heb je ook gehoord, wat ik aan mijn broer vertelde over Flip Cruize, de marskramer?”.

„Zeker pastoor en juist, om die marskramer kom ik u een verzoek doen”.

„Welk verzoek is dat dan?”

„Ik heb u horen vertellen, dat u de bruine gelapte cape van mijn oom, de marskramer, hier hebt opgeborgen. Nu wilde ik u vragen, of ik die cape mag hebben”.

„Jij die cape van de marskramer! Maar wat wil jij daar dan mee doen?”

„Ja, kijk mijnheer pastoor, u moet niet hoos op mij worden, maar ik wil hier weg. Na alles wat ik achter de lessenaar gehoord heb, weet ik zeker, dat ik nooit geen priester kan worden.

Ik wil mijn oom, de marskramer achterna. Kijk, ik heb zijn baard ook bij mij en de pruik”.

Dit zeggend, haalde hij de beide dingen van tussen zijn kleren te voorschijn.

„Hiermee kan ik mij uitstekend vermommen” zei hij triomfantelijk.

„Zeker, zeker, Floor, maar wat moet jij nu toch in de boze wereld gaan doen, jongen?”

„Mijn oom helpen, zoals ik u al zei.”

„Maar je weet nog zo weinig van het Evangelie af, jongen”.

„O, maar ik heb al een heleboel teksten overgeschreven en van buiten geleerd”, zei Floor, „en bovendien heb ik nu een complete Bijbel, kijk u maar.”

Onder de prenten en boekjes over heiligen, haalde Floor een Bijbel vandaan. „Toen ik deze bak eens goed omschommelde vond ik deze nieuwe Bijbel. U hebt er een, dat weet ik, anders gaf ik hem aan u, maar nu houd ik hem zelf, tot zolang ik de eigenaar gevonden heb”.

„Je blijft dus bij je besluit, Floor?”

„Ja, mijnheer pastoor. U hebt toch gehoord, dat Vader en Moeder ook bij de Hervormden behoren. En mijn oom Flip is de marskramer. Welnu, dan hoor ik er ook bij en ik hoop, dat u er ook spoedig bij zult horen, meneer pastoor. Ik dank u hartelijk voor alles, wat u voor me gedaan hebt, meneer pastoor”, zei Floor nog, terwijl hij Justus een hand ten afscheid gaf.

Met de cape van de marskramer om de

schouders verliet hij daarop het bidvertrek. Op zijn tenen sloop hij door de gang.

Hij kwam langs de keuken, waar de deur op een kier stond. Hij kon de verleiding niet weerstaan, om eens even naar binnen te gluren, om te zien, wat Brigitta deed.

Och heden, daar lag het arme mens met haar blote knieën op het pas verworven boekje, om de voorschriften van de abt Gregorius te volbrengen.

„Arme ziel!” zuchtte Floor, „wanneer zal jij eens wijzer worden?”

Daarop pakte hij de sleutel van de huisdeur, opende die en zich nog eens goed in de mantel van de marskramer wikkellend, verdween hij in de duisternis.

VI. EEN AVONTUURLIJKE NACHT.

't Viel Floor niet mee, de weg naar de rivier te vinden. Die weg was hem wel niet onbekend, maar 't was tamelijk donker, omdat er regen in de lucht zat. Maar na een wandeling van een paar uur, was hij toch eindelijk bij de rivier. Maar ja, hoe moest hij er nu over komen.

Nergens was een roeiboot te zien en niemand zou er zin in hebben zó laat nog de rivier over te varen.

Terwijl hij daar zo langs de kant drentelde, meende hij heel zwak riemgeplas te horen. Hij luisterde scherp. Jawel, hij had zich niet vergist, daar naderde een boot. Ongeveer op de plaats waar Floor zich bevond stootte de boot tegen de oever en nog voor de veerman er uit kon stappen was de jongen er bij.

„Och veerman, zou je me niet even willen overzetten?” vroeg hij.

„Ik zou je lekker danken. Ik ben al één keer uit mijn bed geklopt, om twee mannen over te zetten, ik heb er nu schoon genoeg van. Daar komt nog bij, dat het nog begint te regenen ook, zodat ik nog een nat pak op zou doen. Mij niet gezien, vriend!”

„Dat spijt me erg”, zei Floor, „ik was al zo blij, dat ik je zag aankomen”.

„Best mogelijk! Morgen vroeg zal de veerman jou wel naar de overkant brengen”.

„Ben jij dan de veerman niet?”

„Welnee, ik ben in dienst van de monniken en de paters van Weerbeke. Die moet ik altijd overzetten. Twee uur geleden heb ik er nog een overgezet”.

„Je zei zo pas van twee!”

„Ja zeker, die ene moest ik overzetten, want dat was niemand anders dan de eerwaarde pater Josefus en die andere dat was een hoge piet, die ging toen vanzelf ook mee.”

Floor schrok zó toen hij de naam van Josefus hoorde noemen, dat de veerman het merkte.

„Scheelt er wat aan?” vroeg hij.

„Welnee, ik zwikte over een steen, ga alsjeblieft verder.

„Wis en drie!” zei de man, die nu uit de boot wilde springen.

„Nee, zo bedoel ik het niet!” zei Floor, „ik meende dat je verder moest gaan met vertellen”.

„Daarvoor is het hier de plaats niet!” bromde de veerman.

„Welnu, zet me dan over, dan kun je al roeiende verder vertellen! Ik zal je nog belonen ook”.

De veerman moest lachen om de guitige jongen.

„Ik zou het bijna doen”, zei de veerman, „maar waarom heb jij zo'n haast?”

„Er is iemand in groot gevaar!” Floor kon toch moeilijk zeggen, dat de overtocht van Jo-

sefus wel eens verband kon houden met Flip Cruize, de marskramer?

„En moet dan uitgerekend jij, die persoon gaan beschermen? Ventje, jij hebt zelf nog bescherming nodig, weet je dat wel?”

„Zeker, weet ik dat en ik heb er een ook!”

„Wie is dat dan?” vroeg de veerman nieuwsgierig.

„Dat is de Heere!” zei Floor eerbiedig.

„Nou jongen”, zei de veerman, „als het er zo bij staat met jou, mag ik je niet weigeren. Vooruit, stap maar in. Daar ligt een oude jas, kruip daar maar onder, want de regen zet door, zie ik wel. Ik dek me wel met dat schaapsvel.”

Dankbaar stapte Floor in de boot en weldra waren ze van wal gestoken.

Opeens schoven de wolken even voor de maan weg. De veerman keek de jongen eens goed aan. Zijn gezicht kwam hem bekend voor.

„Zeg vriend”, vroeg hij, „wie heeft jou die woorden geleerd, die je daar net sprak”.

Ja, daar zat Floor.

Had hij maar een of andere heilige genoemd, dan zou de veerman niets gevraagd hebben. Maar nu!

„Ik kan je dat wel zeggen, maar...”.

„Nou, ik kan je verzekeren, dat ik wel weet wie je bent en ik kan ook wel vermoeden, wat je van plan bent!”

Floor zette grote ogen op.

„Ja, daar kijk je van op hè?” Jij bent de leerling van pastoor Justus, vriendje en die bak met

prenten is niet van jou. Vanmiddag kwam hier een oude man voorbij, die diezelfde bak droeg. Hij deed zijn best, om heel oud te schijnen, maar ik zag duidelijk een pluk blond haar onder zijn grijze pruik uitkomen. Ik zou er niet verder over nagedacht hebben als ik straks die pater Josefus niet had moeten overzetten”.

„En wat zei Josefus?” wilde Floor weten.

„Hoor eens vrind”, zei de veerman, „jij vertrouwt mij niet, nu doe ik het jou ook niet. Maar ik zal je wel iets anders vertellen. Ik heb vanmiddag Flip Cruize gesproken en die was rondborstiger dan jij!”

„Wat, heb jij Flip Cruize gezien?”

„Ja zeker, en gesproken ook!”

„En wat heeft hij je gezegd?”

„Hij heeft met me over de Hervorming gesproken en daardoor in mijn hart het verlangen gewekt, er nog meer van te horen”.

„’t Is jammer, dat het zo donker is”, zei Floor, „anders zou ik je voorlezen, wat er op deze papieren staat. Dit zijn allemaal teksten uit de Bijbel”.

„Je zei straks immers, dat je me belonen wou voor het overzetten? Welnu, geef mij die papieren dan, dan heb je me rijk beloofd!”

Floor deed dat graag en omdat nu alle wantrouwen weg was, vroeg hij of de marskramer ook gezegd had, waarheen hij gaan zou.

„Als hij in Vlaanderen niet terecht kan, gaat hij misschien naar Frankrijk”, verzekerde de veerman.

„Maar waar zou ik hem nu kunnen vinden?”

„Dat zou ik je niet kunnen zeggen... stil eens even”, viel hij zichzelf in de rede, 't is net of ik stemmen hoor aan de overkant”.

Beiden luisterden scherp en toen zij opeens fakkellicht zagen, begrepen ze, dat de veerman goed gehoord had.

Er stapten enkele mannen in een boot, die aan de overkant lag en daarna zette die boot koers in de richting van de veerman.

„Kruip weg onder mijn bank”, zei deze, maak die kist los en ga met je hoofd onder mijn benen liggen. Zeg vooral geen woord, want het is daar niet pluis.

„Is er gevaar voor me?” fluisterde Floor.

„Ik zie ten minste Spaanse soldaten en als ik me niet vergis ook de beide heren, die ik een paar uur geleden heb overgezet”.

„Wie zijn dat dan?” klonk het zacht.

„Pater Josefus en de griffier van het geestelijk gerechtshof en dan die soldaten er bij. Die zijn er weer op uit om een of ander slachtoffer te vangen. Houd je stil; het begint gelukkig harder te regenen”.

In de verte werden nu de eerste slagen van een naderende onweerbui gehoord. Kort daarop kwam er een felle bliksemstraal gevolgd door een zware onweerslag.

„O Heere, sta ons bij!” zuchtte de veerman.

In de andere boot scheen men het benauwd te krijgen. Er klonk ten minste hulpgeroep. Inderdaad was die boot in gevaar. Vooreerst had

men er te veel mensen in geladen en bovendien was zij nog lek geraakt ook en kwam er water in.

„Hopman!” schreeuwde de griffier, „neem jij de fakkel in je hand en kom dan bij mij staan. De boot helt te veel naar de andere kant, straks slaat ze nog om!”

„O, o, o, wat zal er van mij nog worden?” werd er nu geroepen. „Dat is de stem van Josefus, even luisteren, wat hij nog meer te zeggen heeft”, zei de veerman. „De heilige Lukas moge mij bijstaan; ik zal op blote voeten naar Brussel lopen, ik zal zes waskaarsen plaatsen, als ik maar niet behoef te verdrinken”, kermde Josefus.

„Staat toch stil, soldaten!” ging hij verder, „want de boot schommelt zo. Als dat nog eens gebeurt slaat zij om, roeien, roeien!”

„Waar is onze gevangene, de marskramer?” vroeg nu de griffier.

„Hij staat midden tussen de soldaten!” antwoordde de hopman.

„Jullie hebben hem toch wel stevig gebonden?” vroeg nu Josefus.

„Nee, eerwaarde, dat ging niet. Wij konden hem immers niet in de boot dragen?”

Floor hoorde het met schrik.

Oom Flip was dus al in handen van de vijand en bevond zich nu in de andere boot.

„Hé, wat is dat?” riep opeens de hopman.

Een der soldaten was uitgegleden, daardoor zwenkte de boot. Een ander, die hem tegenwilde houden, rolde tegen de fakkeldrager op en deze tuimelde over boord met fakkel en al.

„Help! help!” riep de fakkeldrager.

Maar dat viel niet mee, want doordat de fakkel gedoofd was, was het nu volslagen donker. Twee soldaten wilden toch een poging wagen. Ze bogen zich zo ver mogelijk naar de drenkeling over, maar de stroom nam de fakkeldrager mee. Door deze beweging kwam er nog meer water in de boot. Deze helde nu gevaarlijk naar een kant over en ze zou zeker omgeslagen zijn, als niet de hopman en de griffier met een sprong naar de andere zijde, het evenwicht hadden hersteld.

Er flikkerde opeens weer een felle bliksemstraal. Josefus hief weer een nieuw g jammer aan, doch de griffier schreeuwde opeens: „De marskramer, de marskramer! Past op, mannen, houdt hem vast, hij wil ons ontsnappen!”

Het was al te laat.

Bij het licht van de felle bliksemstraal, had Flip Cruize een boot gezien. Hij was naar de rand van zijn boot gegaan en voordat iemand het verhinderen kon, was hij overboord geglipt.

„Houd hem vast! houdt hem vast!” schreeuwde pater Josefus, „anders ontsnapt de ketter ons nog!” Maar dat hielp niet meer. Met forse slagen zwom Flip naar het bootje, waarin Floor zich bevond. Floor stond al klaar met een touw, dat hij zijn oom toewierp, toen deze de boot naderde. Hij greep het en werd al spoedig door de veerman en Floor binnen boord gehesen.

„Wie zijn jullie?” was het eerste, wat de marskramer vroeg.

Floor stond al klaar met een touw,
dat hij zijn oom toewierp... (blz. 46)

„Houd je mond”, fluisterde Floor, „je bent bij vrienden, ik ben Floris Berthem!”

Flip hield zijn hand op zijn mond, om geen schreeuw te geven van vreugde.

Intussen was het in de andere boot nog mis. Er klonk weer hulpgeroep en bij een volgende bliksemstraal zag Floor, dat de boot werkelijk omsloeg. Het was een akelig gezicht. Ze dreven allen in het water en schreeuwden om het hardst om hulp.

De veerman en Floor meenden te moeten helpen. Je kunt toch je mede-mens niet voor je ogen laten verdrinken, zonder een hand uit te steken?

Dus roeiden ze naar de plaats van de ramp. De soldaten hadden zich zwemmende weten te redden, maar de pater verkeerde in groot gevaar. De mannen wisten hem te grijpen, de een bij zijn voet en de ander bij zijn monnikskap en met vereende krachten gelukte het hen, de man binnen boord te krijgen.

„Leeft hij nog?” vroeg Floor.

„Ik weet het niet zeker”, zei Flip Cruize.

„Leg hem plat op zijn rug in de boot,” zei de veerman, „en laat z'n hoofd niet zo laag zakken. Hij heeft blijkbaar heel wat water binnen gekregen. Zo, nu moet je met je handen flink over zijn borst wrijven”.

En terwijl Flip en Floor deden, wat de veerman hun zei, roeide deze zo snel mogelijk naar de andere zijde, die al gauw bereikt werd.

VII. EEN ONVERWACHTE ONTMOETING.

Nauwelijks stonden de veerman en Floor op de wal of ze hoorden roepen: „Hola! wie zijn jullie en waar willen jullie naar toe?”

„Ik ben de veerman van het klooster, maar vertel me eens wie jij zelf bent. Woon jij soms in Wijnghe?”

„Nee, ik kom uit Boutersem, maar ik kan door dit verschrikkelijke weer geen stap verder komen met de wagen”.

„Waar wil jij dan naar toe?” vroeg de veerman.

„Weer naar Boutersem terug natuurlijk! De heren van het gerechtshof hebben mij een paar uur geleden een pater en een gevangene naar 't veer laten brengen. Ze zijn met een aantal soldaten in de boot gestapt, maar of ze levend over gekomen zijn, betwijfel ik. Ik heb straks zo'n geschreeuw gehoord”.

„De boot is omgeslagen”, zei de veerman.

„'n Nat pak zullen ze van oprissen...” mompelde de boer.

„Wat bedoel je?” vroeg de veerman.

„Och, ik denk, dat onbarmhartige mensen op z'n tijd wel eens een lesje mogen hebben. Ze hebben mijn paarden zoëven afgebeeld, dat het niet mooi meer was en de gevangene behandelden zij of het een beest was. Toen ik

daar wat van zei, kreeg ik van die pater Josefus ten antwoord: „Een ketter is geen mens.” Daarom hoop ik, dat het natte pak hem een beetje tot andere gedachten zal brengen.”

„Wat heb je gezegd, toen de pater dat zei over de kettters?” vroeg Floor.

„Dat weet ik zo precies niet meer”, ontweek de boer een rechtstreeks antwoord, „maar wel weet ik, dat die gevangene aan zijn pink beter is dan...”

„Nu dan?” vroeg de veerman.

„Dan die pater aan zijn hele body. 't Zou me heel erg spijten als die gevangene verdronken was”.

„Maak je niet bang, die gevangene is gered. Hij ligt daar in mijn boot, maar nu zoeken we een onderdak voor hem. Als hij verder gaat is hij er natuurlijk zo weer bij!”

„Daar ben ik blij om”, zei de boer, „maar zeg me eens, die lange pater, is die verdronken?”

„Nee en hij is zelfs dichter bij dan jij denkt”.

„Kan hij me horen?” vroeg de boer, die hem een beetje begon te knijpen.

„Dat denk ik niet”, zei de veerman, „daarvoor heeft hij een beetje te veel gehad. Maar ik zal jouw eens vertellen, wat er aan de hand is”.

En daarop vertelde hij heel kort, hoe de zaken stonden.

„Proberen jullie dan de gevangene maar op mijn wagen te krijgen”, zei de boer. „'t Is nog nacht, we kunnen best ongemerkt mijn boer-

derij bereiken. Mijn huis staat voor jullie open en ik zal al mijn best doen, om de vlucht van de marskramer te bevorderen”.

„Maar de pater dan?” vroeg Floor, „die kunnen we toch niet aan zijn lot overlaten?”

De boer krabde zich eens achter het oor.

„Op hem heb ik niet gerekend”, zei hij, „ik ben bang, dat we een ongeluk krijgen, als hij in de wagen ligt! Weet je wat, laat hem stil in de boot liggen”.

„Dat gaat niet!” zei de veerman, „ik moet met mijn boot weer naar huis en wat doe ik dan met een bewusteloze pater. Ik kan er lelijk door in de nesten komen”.

„Dat is ook zo!” gaf de boer toe, „nou vooruit, leg hem dan maar achter op mijn wagen”.

Terwijl de boer naar de wagen liep, om die in orde te maken, gingen de veerman en Floor naar de boot en vertelden Flip Cruize, welk plan ze gemaakt hadden. Met zijn drieën tilden ze de pater uit de boot en droegen hem naar de wagen, waar ze hem op wat stro neerlegden. Floor ging op de kist met prenten zitten naast de marskramer, die rilde van kou, vanwege zijn natte kleren. Ze namen hartelijk afscheid van de veerman en terwijl deze naar zijn boot terug keerde, zette de boer zijn paarden aan en reed het gezelschap naar de boerderij.

Onderweg vertelde de marskramer aan Floor, wat hem was overkomen. In de buurt van Leuven was hij gisteren gepakt en een paar uur later was Josefus verschenen, met de grif-

fier en die had hem onder allerlei kwellingen tot de bekentenis willen brengen, dat hij een bezoek had gebracht bij Justus. Maar Flip had zijn mond gehouden. Daarop hadden ze besloten hem naar Weerbeke te brengen, om daar pastoor Justus het vuur na aan de schenen te leggen. Op die tocht hadden ze dan het ongeluk met de boot gehad en de rest wist Floor.

Wat Josefus betreft, hij was niet dood. Misschien had het schokken van de wagen er schuld aan, maar in elk geval, men hoorde hem af en toe een diepe zucht slaken, als bewijs, dat hij nog in leven was.

Na enige tijd flink doorgereden te hebben, naderde het gezelschap de eenzame hoeve van de boer.

„Het lijkt wel of mijn vrouw nog op is,” zei hij tegen Flip, „want ik zie nog licht. Dat zou mooi zijn, want dan zijn de jongens denkkelijk ook nog present en kunnen ze ons mooi helpen.” Hij zette zijn handen aan de mond en liet een eigenaardig geluid horen, dat dadelijk beantwoord werd.

Enkele ogenblikken later kwamen de knecht en een jongen van de boer al naar buiten draven. Vlug werden de paarden afgespannen en op stal gezet.

„Is alles in orde, Adriaan?” vroeg de boer aan de jongen.

„Ja vader, nu wel,” zei Adriaan, „maar een paar uur geleden werden we opgeschrikt door hevig kloppen op de deur. Govert, de knecht,

greep een bijl en liep naar de deur. Hij opende die voorzichtig en toen zag hij een man staan, die dringend verzocht binnen gelaten te worden."

„Wat is dat voor een man, Goof?" vroeg de boer.

„Dat weet ik niet, baas," zei de knecht, „maar 't is een vreemde sinjeur, da's vast. Op 't eerste gezicht meende ik, dat het een monnik was, maar toen hij goed en wel bij 't vuur zat, begon hij zó verschrikkelijk te schelden op de paus en de kerk, dat je vrouw wel twintig keer een kruis heeft geslagen. Toen zij er tegen in ging, sloeg hij met de vuist op tafel en zei, dat ze naar de hel zou gaan als zij nog langer in de Roomse kerk bleef."

„Nou, dat lijkt me geen gemakkelijke baas," zei de boer, „afijn, we zullen wel zien. Waar is hij nu?"

„Zodra hij je geroep hoorde, is hij de kamer uitgegaan en naar buiten gelopen. Misschien maakte hij zich ongerust."

„Nou, kijken jullie maar eens waar hij uit-hangt," zei de boer, „zeg hem, dat hij zonder vrees binnen kan komen en wij gaan nu gauw in huis."

De pater werd ontkleed en in een bedstee gelegd, terwijl de marskramer zich van de natte kleren ontdeed en dicht bij het vuur kroop.

„Wat een onrustige avond is dat geweest," zei de boer en toen vertelde hij aan zijn vrouw, wat hij bij het veer had beleefd.

Er ontspoon zich toen een gesprek, waarbij bleek dat de vrouw nog vast zat aan het Roomse geloof, maar dat de boer al twijfelde. De marskramer nam deze kans waar, om de beide mensen eens goed uit de doeken te doen, wat de Hervorming eigenlijk wilde: niets anders, dan de Bijbel aan de mensen teruggeven. „De Bijbel,” zo zei Flip, „is het onfeilbare Woord van God en daaruit leren we de weg naar de hemel kennen. Al wat er verder bijgemaakt wordt zijn menselijke verzinsels.”

Toen ze hierover druk in gesprek waren, werd de deur geopend en traden Goof en Adriaan binnen in gezelschap van de vreemde sinjeur. Hij zag er werkelijk vreemd uit. Lang en mager was hij, terwijl hij zijn hoofd geheel kaal had geschoren. Zijn kleren waren deels die van een geestelijke, deels die van een gewone burger. Zijn ogen brandden fel in zijn hoofd en er was niet de minste mildheid in te lezen.

„Wie ben jij?” vroeg Flip, toen de man binnen was, „een vriend of een vijand?”

„Ik ben een vriend van allen, die vijanden van Rome zijn!” zei de man. „Is dat duidelijk?”

„Ja, dat is klare taal!” zei Flip, „maar we moeten niet te ver gaan. Gods Woord leert ons, dat wij onze vijanden moeten liefhebben. Maar zeg me eerst eens, wie je eigenlijk bent.”

„Wie ik ben? Ja, dat is niet gemakkelijk te zeggen. De een noemt mij een weggelopen Karmelietermonnik, de ander zegt, dat ik een ketter ben en zelf noem ik mij Petrus Dathenus!”

„Petrus Dathenus?” vroeg Flip verbaasd, „ben jij dan de man, die deze zomer voor het eerst in het heesterbos van de heren van Berchem bij Antwerpen gepreekt hebt?”

„Precies!”

„Maar man, dan ben ik blij je te zien. Je hoeft je niet ongerust te maken. We zijn hier niet bij vijanden. Deze jongen hier is een zoon van Berthem, die je wel kent.”

„Zo zo,” zei Datheen, terwijl hij Floor een klopje op z'n schouder gaf, „dan ga jij zeker met ons mee naar je ouders?”

„Graag, heer Datheen!”

„Ben jij niet bij de pastoor van Weerbeke? En wat zegt die er van?”

„Gisteren ben ik bij heer Justus vandaan gegaan,” zei Floor. „Ik heb hem verteld, dat ik me bij de Hervormers wil aansluiten.”

„Zo en blijft Justus nog steeds Rooms?”

„Ik geloof, dat hij tot nadenken gekomen is,” zei Flip.

„Gelukkig, en weet deze jongen iets van onze plannen?”

„Niemand weet er iets van, dan Strijker en Herman van der Woude.”

„Morgenavond hebben we die bijeenkomst, is 't niet?”

„Jazeker!”

Er werd nu een poos gezwegen. Nadenkend staarde Petrus Dathenus ¹⁾ in de vlammen.

Opeens werd er een diepe zucht gehoord, alsof er iemand uit een zware slaap ontwaakte. Allen keken in de richting vanwaar het geluid kwam en Flip en Floor liepen naar de bedstee, waarin Josefus nog altijd lag.

„Wie is dat?” vroeg Dathenus.

1) Brandt zegt van hem: Historie der Reformatie, Boek VI blz. 305: „In die dagen preekte Petrus Dathenus te Poperingen in West-Vlaanderen. Hij was daar monnik en na het verlaten van 't klooster vertoefde hij enige tijd onder de Gereformeerden in de Paltz. Later kwam hij terug, nadat hij de psalmen Davids naar het Frans van Clement Marot en Theodorius Beza in het Nederlands berijmd en uitgegeven had. Hij heeft ze, van een voorrede voorzien, te Frankendaal uitgegeven.

VIII. NOG EEN ONTMOETING.

„Wie dat is? Dat zal ik je zeggen,” zei de boer, „dat is er nu een, waarover ge juist zo druk hebt gesproken.”

„Een priester?” vroeg Datheen.

„Of hij nu precies een priester is, weet ik niet, maar in elk geval behoort hij tot de geestelijke stand. Flip, de marskramer en Floor hebben hem uit het water gered.”

„Hoe heet die kerel?”

„Pater Josefus!”

„Wat zeg je, pater Josefus van Weerbeke, de spion van Granvelle? Maar dat is de ergste vijand die ik heb. Waar is-tie?”

Datheen wilde er op af. „Ik zal eens met hem afrekenen”, zei hij. ¹⁾

Maar Flip greep Datheen stevig bij de arm.

„Jij zult niks!” zei hij, „hij is een mens en zolang ik het verhinderen kan zal jij hem geen kwaad doen, begrepen?”

De woorden van Flip Cruize maakten toch indruk op Datheen. Hij ging tenminste weer naar zijn plaats terug en vergenoegde zich er mee, nog wat na te brommen.

1) Al kon Datheen vaak scherp uit de hoek komen, toch mogen wij aannemen, dat hij een Godvrezend man was. Hij heeft de Kerk der Reformatie gediend met zijn Psalmberijming. Hij heeft verder de Heidelbergse Catechismus in het Nederlands vertaald en de Formulieren van Doop en Avondmaal opgesteld.

Zo te zien was de pater er niet best aan toe. Hij gaf wel tekenen van leven, maar scheen nog steeds bewusteloos te zijn. Men had hem de monnikspij, die doornat was, uitgetrokken en hem de oude jas van de veerman aangetrokken. Verder had men hem toegedekt met de bruine, gelapte cape, die Floor van pastoor Justus had meegekregen. Nu en dan sloeg Josefus de ogen op en of hij nu veinsde Floor niet te kennen of dat dit werkelijk het geval was, hij sprak nu en dan enkele woorden, die zonder de minste samenhang waren. Hij leek wel te ijlen. Duidelijk hoorde men hem zeggen: „Hopman, de gevangene... Sint Lukas... nee ,nee, Brigitta... die jongen is een slimmerd... o heilige Maria... de hoogwaardige bisschop van....”

Er was geen touw aan vast te maken.

„Hij raaskalt, die booswicht!” bromde Datheen, „had ik hem maar eens even onder vier ogen, dan zou ik hem wel....”

Maar wat hij hem zou bleef een geheim, want op dit ogenblik werd er zwaar op de deur gebonsd. 't Leek wel of soldaten met de kolven van hun geweren die deur bewerkten.

Goof en Adriaan, die op de deel waren, kwamen verschrikt de huiskamer binnen draven.

„Wat is er aan de hand?” vroeg de boer. Hij zag dat Datheen snel de wijk nam achter een kast.

„Er staan een stuk drie, vier soldaten voor de deur met nog een paar mannen”, zei Goof. „Adriaan en ik hebben door een gat in de muur

gekeken, maar wat ze willen, weten we niet!"

„Wacht maar, ik zal wel eens even naar buiten gaan", zei de boer. Datheen en Flip, jullie moeten onmiddellijk de stal in. Kruip maar onder het hooi, dat op de til ligt boven de paardenstal. Zodra ze weg zijn, zal ik jullie wel waarschuwen".

Buiten werd weer hevig op de deur geslagen.

„Doe open!" werd er geroepen.

Datheen was dadelijk bereid de aangewezen schuilplaats op te zoeken, maar Flip zei: „En wat moeten we dan met Floor?"

„Laat die maar blijven waar hij is", zei de boer, „ze zullen hem beslist geen kwaad doen. Maar gaan jullie nou, want het is de hoogste tijd!"

Meteen schoof hij Flip de huiskamer uit en Datheen volgde hem op de voet. Ze klommen langs een dunne balk naar de hooizolder, waar zij zich verstopten.

De boerin ging bij het vuur zitten en nam haar rozenkrans in de hand. Goof bleef in de buurt, terwijl Adriaan met zijn vader meeging.

De boer nam uit een kleine hoekkast naast de bedstee twee grote pistolen, die hij links en rechts in zijn broekzak stak en ging toen naar de buitendeur.

„Doe open! Doe open!" klonk het opnieuw.

„In naam van Margaretha, de landvoogdes, anders steken we dit rattennest in brand!"

„Kalm een beetje!" antwoordde de boer, „ik kom al. Jullie zijn zo haastig gebakerd!"

Langzaam schoof hij de grendels van de deur weg, opende die en op hetzelfde ogenblik stapten drie soldaten binnen met een hopman aan het hoofd. Ze werden gevolgd door twee mannen, die een gevangene tussen zich in hadden, wiens handen bijeen gebonden waren.

Dit gezelschap liep de deel over en stevende regelrecht op de huiskamer af.

Floor keek op. Hij zag het bleke gelaat van de gevangene en schrok hevig. Ook de gevangene zag hem en riep uit:

„Floor!”

„Pastoor Justus!”

IX. DE VEERMAN HEEFT HET DRUK.

Doodmoe was de veerman teruggeroeid, nadat hij Flip Cruize, met Floor en de pater had afgezet. Hij verlangde naar zijn bed. Maar, omdat hij erg was natgeregend, maakte hij, toen hij thuis gekomen was, eerst een flink vuur, om zijn kleren te drogen en een beetje warm te worden.

Terwijl hij hier mee bezig was, werd er bescheiden op de deur geklopt.

„Wie is daar?” riep de veerman.

Maar er volgde geen antwoord en dus meende hij, dat één der vensterluiken wat geklapperd had. Doch nauwelijks zat hij bij het vuur of het kloppen werd herhaald. Hij begreep direkt dat dit geen indringer kon zijn en daarom opende hij een klein luik naast de deur en vroeg:

„Wie is daar?”

„Ik zou je willen vragen mij alsjeblieft over te zetten, veerman”, klonk het bescheiden.

„Ik dank je lekker, vriend,” zei de veerman, „ik ben de hele nacht al in touw geweest, ik blijf nu thuis. Kom morgen vroeg maar terug!”

Er volgde niet dadelijk antwoord en daarom zei de veerman: „Als je soms te moe bent, mag je gerust binnen komen, hoor. Er brand een lekker vuur en dat zal je goed doen met dit regenachtige weer”.

„Maar ik ben niet alleen”, zei de onbekende.

„Dat zie ik, wat is dat daar op je schouders?”

„Een soldaat, die denkelijk verdrongen is. Misschien kunnen we hem bij 't vuur nog weer in 't leven terug brengen”.

Onmiddellijk deed de veerman de deur open en samen droegen ze de soldaat binnen.

Doch nauwelijks kwam de vreemdeling in het licht van het vuur of de veerman herkende hem. Dat was dezelfde kerel, die hij die middag als oud man vermomd, naar Weerbeke had zien gaan. Hij had er met Floor over gesproken en deze had hem verteld, dat die koopman niemand anders was dan de broer van pastoor Justus.

„Hé!” zei de veerman, „wat lijkt jij op de pastoor van Weerbeke!”

„Vind je dat?” vroeg de vreemdeling.

„Ja zeker en je hebt ook nog overeenkomst, met die oude koopman, die ik vanmiddag hier voorbij zag scharrelen.”

De vreemdeling zei niets, maar keek de veerman vragend aan.

Deze ging verder: „Ook heb ik gehoord, dat pater Josefus... Wat is er met je?”

„O, niets vertel maar verder!”

„Nu goed, dat pater Josefus, verteld heeft dat een troep soldaten hier in de buurt ketters moeten opsporen. Kardinaal Granvelle zou zelf overkomen, om de terechtstelling bij te wonen”.

De vreemdeling zei nog niets, maar was bezig de natte soldaat uit te kleden.

„Ook heeft Josefus me nog verteld, dat hij de markskramer Filip Cruize op het spoor is, die

met Herman van der Woude bij pastoor Justus geweest moet zijn. Ken jij die twee soms ook?"

„Zeg vrind”, zei de vreemdeling nu, „jij zou mij dit alles niet vertellen, als je niet wist wie ik ben. Zeker, ik ben Herman van der Woude. De spionnen van Granvelle zitten me op de hielen en ik weet niet waar ik heen moet. Ik denk dat ik het maar zal opgeven”.

Maar nu kwam de veerman voor de dag.

„Zeg”, zei hij, „ik heb hier een paar papieren, die ik vannacht gekregen heb. Kijk eens, hier lees ik: „Laat ons met lijdzaamheid lopen, de loopbaan, die ons is voorgesteld, ziende op de Overste Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus...”, vergeet jij dat niet een beetje?"

„Hoe kom jij aan die papieren?" vroeg Herman. „Jij bent toch immers de veerman van het klooster?"

„Ja zeker, dat ben ik. Een jongen, die ik vannacht overzette, heeft ze mij gegeven”.

„Hoe heet die jongen?"

„Floris Berthem!"

„Dat is de leerling van mijn..."

„Ja zeker, van je broer Justus. Hij heeft gehoord, wat jij met je broer besprak en toen je weg was heeft hij tegen Justus gezegd, dat hij er vandoor ging. Ik geloof, dat hij nu met de marskramer in veiligheid is.

„Met Filip Cruize?"

„Ja zeker, ik heb ze overgzzet en zij zijn toen met een boer meegegaan”.

„Ik heb Flip overal gezocht, maar ik kon hem

nergens vinden. Och toe, vertel met alles, wat je van hem weet!"

Dat deed de veerman graag en Herman vertelde over zijn omzwervingen. Hij was tenslotte hier bij de rivier terecht gekomen en daar had hij aan de kant deze soldaat zien liggen. In de hoop, dat hij nog zou leven, had hij hem mee genomen naar het veerhuis.

Ze hadden de man ontkleed, maar het bleek, dat hij werkelijk verdronken was.

„Wil ik je wat zeggen”, zei de veerman. „Jij moet de kleren van deze soldaat aantrekken. Dat is een veilige vermomming. Die ongelukkige jongen zal ik morgen vroeg wel begraven. Help me eens even, dan brengen we hem in de schuur.

Het was een uitnemende raad, die de veerman aan Herman gaf. Hij aarzelde dan ook geen ogenblik, maar trok de kleren aan en nam de wapens in bezit. Ze gingen toen nog even bij het vuur zitten, om wat uit te rusten. Daarna zou de veerman hem over de rivier brengen. Maar voor het zover was, hoorden ze herrie buiten. Er werd met een vuist op de deur geslagen en een stem riep: „Veerman, overzetten en heel vlug!”

De veerman opende een luikje naast de deur en keek naar buiten. Hij zag een hopman met drie of vier soldaten staan. Ook zag hij tussen hen in een gevangene staan, met de handen op de rug gebonden en hij twijfelde er niet aan, of dat was pastoor Justus.

„Wat willen jullie, midden in de nacht?”
vroeg hij zo kalm mogelijk.

„Moet jij dat nou nog eens vragen? Je bent toch niet doof? Overzetten en zo gauw mogelijk, begrepen?”

Ineens kreeg de veerman een idee.

„Houd even je gemak, hopman”, zei hij, „ik zal jullie zó helpen. Eerlijk gezegd ben ik blij dat jullie hier zijn, want binnen zit een verdwaalde soldaat. Hij zal graag met jullie meegaan en de gevangene helpen bewaken. En jij hebt dan weer een mannetje meer, hopman, dat kan heus geen kwaad”.

„Uitstekend, maar schiet dan een beetje op! Waar is die soldaat? Breng hem gauw hier!”

De veerman haastte zich naar binnen en vertelde hem, dat zijn broer daar buiten als gevangene tussen de soldaten stond. En nu ga jij als soldaat mee, om op hem te passen. Denk er om als ik je overgezet heb, moet je aangaan bij de eerste boerderij van Boutersem. Haal de hopman over daar wat te gaan rusten. Hier heb je een pistool.”

„Hier is de soldaat al, heer hopman!” zei de veerman, terwijl hij met Herman naar buiten kwam.

De hopman nam de nieuwe soldaat, voor zover de duisternis dat toeliet, eens goed op, maar scheen niets verdachts te bemerken.

Inmiddels had de veerman zijn boot gereed gemaakt en het gezelschap stapte in.

Justus en Herman hadden elkaar herkend.

Justus had moeilijke uren doorgemaakt.

Nauwelijks was Floor vertrokken of hij had de jongen wel na willen draven.

Lang had hij er over zitten nadenken en eindelijk was zijn besluit genomen. Hij verborg zijn Bijbel tussen zijn kleren en was juist van plan de deur uit te gaan, om zich naar Berthem, naar de ouders van Floor te begeven, toen de deur geopend werd en de soldaten binnen traden. Zij namen hem meteen gevangen. Brigitta ging geweldig te keer. Ze beweerde, dat pastoor Justus onschuldig was, dat hij geen kwaad gedaan had, en zo meer, maar het hielp haar allemaal niets. De soldaten schopten haar eenvoudig opzij en namen Justus mee.

En nu zat hij daar op de achterste bank van de boot, naast zijn broer. Justus hield zijn hoofd naar beneden, uit vrees, dat men de gelijkenis met Herman zou opmerken.

De overtocht verliep vlot en Herman peinsde er over, hoe hij nu zijn broer zou kunnen verlossen. Op de eerste boerderij van Boutersem moesten ze zijn, had de veerman gezegd. Daar zouden ze de marskramer en Floor aantreffen.

In de duisternis stapten zij de weg langs, in de richting van Boutersem.

Intussen was de veerman, nu echt moe, weer teruggeroeid. 't Kon vandaag goed schikken.

Hij wilde proberen nog een paar uur slaap te pakken en dan zou het weer dag zijn. Maar

jawel, ook die paar onnozele uurtjes werden hem niet gegund.

Nauwelijks had hij de overzijde bereikt of hij hoorde een klagend geschrei.

Doordat het nog fiks donker was, kon hij niet onderscheiden, wie daar stond. Daarom riep hij: „Wie is daar?”

„Och beste veerman, ken je mij niet meer? Ik ben Brigitta...”

„Ben jij de huishoudster van pastoor Justus?”

„Ja zeker... och och, och, de soldaten hebben de goede man weggehaald... en o, 't is zo verschrikkelijk, maar nu is het mijn schuld nog ook. Ik heb de sleutels aan Floor gegeven, toen die vanavond een luchtje wilde gaan scheppen en nu heeft die jongen de sleutel aan de buitenkant in de deur laten zitten. Zodoende stonden de soldaten voor mijn neus eer ik het wist. Als dat maar niet gebeurd was, had de pastoor misschien nog ergens weg kunnen kruipen. Och, och, da's nou de schuld van dat akelige boekje van abt Gregorius. Dat wou ik zo graag hebben voor de kramp in mijn voeten en het heeft nog niets geholpen ook!”

En Brigitta schreide grote tranen, terwijl zij dat alles vertelde.

„Wat kan ik voor je doen, Brigitta?” vroeg de veerman.

„Overzetten, alsjeblieft. Ik moet naar de pastoor, 'k zal die soldaten net zo lang op mijn knieën soebatten, tot ze hem loslaten.”

„Och mens, dat helpt geen zier. Die soldaten

hebben orders gekregen van de overheid en die moeten ze eenvoudig uitvoeren, snap je dat niet?"

„Ik wil toch bij hem zijn!" hield Brigitta vol. ik wil ze zeggen, dat pastoor Justus zo'n goed mens is, dat hij me zo dikwijls een mooi lied heeft geleerd, och toe, beste veerman, zet me toch alsjeblieft over!"

Wat moest de veerman doen?

Tegen de tranen van Brigitta was hij niet opgewassen en daarom zei hij: „Nou vooruit dan maar, stap maar in de boot. Ik zal je overzetten, hoewel ik zo moe ben als een hond."

Een uur nadat de veerman de soldaten en de gevangen pastoor had over gezet trok een bende Spaanse soldaten op Boutersem aan. Dat was volgens het plan, dat Josefus had voorgesteld. Hij wilde met één klap alle ketters daar in de buur gevangen nemen.

Herman van der Woude wist niets van het nieuwe gevaar, dat hem daar boven het hoofd hing. Hij wist de hopman over te halen op de eerste de beste boerderij halt te houden en wat uit te rusten. Maar die hopman was een linke jongen. Toen zij de boerderij naderden zag hij, dat er licht brandde en hij begreep onmiddellijk, dat daar iets bijzonders aan de hand was. 't Was immers nacht en dan liggen zulke boerenmensen gewoonlijk in bed. Hij liet zijn soldaten dicht bij de hoeve stilhouden en sloop toen zelf

naar het venster, om eens te luisteren, wat daar binnen gebeurde.

Het werd hem al gauw duidelijk, dat daar binnen een goede slag te slaan was en daarom spoorde hij zijn soldaten aan voorzichtig en moedig te zijn.

Hij ging het eerst binnen.

De soldaat Herman loerde overal rond of hij niet een middel zag, om zijn broer te helpen ontvluchten.

Boven de paardenstal tussen het hooi gluurde de marskramer naar beneden.

Doordat de boer met een brandende lamp naar de deur gegaan was, viel het licht op Herman, die door Flip direkt werd herkend.

Hij vertelde dit aan Datheen en niet zodra was het gezelschap binnen of Flip en Datheen lieten zich naar beneden glijden, met het doel Herman van der Woude bij te staan.

Doordat de boer met een brandende lamp naar de deur gegaan was, viel het licht op Herman... (blz. 69)

X. HET GEVECHT IN HET HUIS VAN DE BOER.

„Heer Justus!” Met deze uitroep begroette Floor de pastoor. Hij liep haastig op Justus toe, maar de hopman, die niet duldde, dat iemand enige vriendelijkheid bewees aan een ketter, had zijn degen getrokken en gaf met de platte kant daarvan, de jongen en slag op zijn schouder.

„Terug, jij rekel!” riep hij nijdig. „Wie ben jij? Ken jij deze ketter soms?”

Nu begreep Floor, dat de pastoor gevangen genomen was. Maar hij snapte meteen, dat de pastoor dan de beslissende stap gedaan moest hebben. Daarom riep hij vrolijk: „Houd goede moed, heer Justus!”

Maar op hetzelfde ogenblik voelde hij zich van achteren aangegrepen. Hij was bij de bedstee terecht gekomen, waarin Josefus nog altijd lag. Deze was overeind gekomen en had de jongen in zijn kraag gepakt.

„Hopman”, riep hij vanuit de bedspelonk, „ik ben pater Josefus, ik heb de lastbrief van kardinaal Granvelle bij mij. Daarin staat, dat ik alle kettters moet overleveren. Bindt deze jongen stevig vast en reken allen, die hier in huis zijn in. 't Is hier een echt ketttersnest!”

Floor rukte en trok wat hij kon, om zich aan de grijphanden van Josefus te ontrukken.

De hopman gaf bevel de jongen te binden. Zelf wilde hij juist de vrouw van de boer grijpen. Maar Herman van der Woude, die het touw, waarmee de handen van zijn broer waren vastgebonden, had doorgesneden, gaf Flip en de boer een wenk. De boer hield de vinger achter de trekker van zijn pistool en was woedend, toen hij zag, hoe men Floris beet had. Maar wat moest hij tegen deze overmacht beginnen? Daar fluistert Flip hem in 't oor: „Let op de soldaat, die bij Justus staat. Hij is een vriend; we zullen jou bijstaan!”

Nu schepte de boer moed. En toen hij zag, dat de hopman zijn vrouw te lijf ging, liep hij op hem toe, gevolgd door Goof, Flip, Datheen en Herman.

„Wat doe je daar?” vroeg de boer.

„Dat zie je toch?” antwoordde de hopman, „eerst zij en dan ben jij aan de beurt. Ik zal al dit gespuis binden. Vooruit mannen, pak die vent. En wie zijn jullie?” vroeg hij toen aan Flip en Datheen.

Maar nog voor ze antwoord konden geven, had de boer ook zijn tweede pistool te voorschijn gehaald en terwijl hij het ene op de borst van de hopman zette en met het andere de soldaten bedreigde, riep hij: „Die zich verroert, schiet ik neer!”

„Jongens, pakt die schelm!” schreeuwde de hopman.

De soldaten wilden dit bevel opvolgen, maar op hetzelfde ogenblik werd er een door Herman

van achteren aangepakt en op de grond gegooid. Daarop pakte hij de tweede bij de keel en dreigde hem met zijn pistool. „Leg je wapens neer of het gaat er door!” briepte hij.

Goof, Adriaan, Datheen en Justus hadden zich van de beide andere soldaten meester gemaakt, terwijl de vijfde helaas wist te ontsnappen.

Josefus had Floor los moeten laten, maar bang, dat de jongen hem zou ontgaan, klauterde hij de bedstee uit en hem van achteren beetgrijpende, smeed hij hem op de grond.

Maar dat zag de boer. Hij trok een van zijn pistolen af en trof de pater juist in zijn rechterarm. Maar van deze gelegenheid maakte de hopman gebruik, om zich op de boer de werpen en hij wist zelfs de arm vast te grijpen, waarin zich het andere pistool bevond. Nu moest Herman de ene soldaat loslaten, om de boer te hulp te komen en nu viel de soldaat Justus weer aan.

Zo ontstond er een algemeen gevecht.

Nu en dan werd er een pistool afgeschoten, waarop dan weer een schreeuw volgde van een getroffene. Boven alles uit hoorde men het gejammer van de vrouw.

Maar de strijd bleef onbeslist, al werd die ook met grote verwoedheid voortgezet.

't Was Herman gelukt de hopman op de grond te krijgen en hij stond op het punt hem te doorschieten, toen een der soldaten hem beet greep en het wapen uit zijn handen sloeg.

Flip en Datheen hadden met de hulp van

Goof twee soldaten ontwapend en vastgebonden. Dat hielp! Die konden geen kwaad meer doen.

Ondertussen rende Josefus als een razende door het vertrek. Het was een potsierlijk gezicht, zoals hij daar liep met de oude jas van de veerman aan. Hij brulde van pijn en tegelijk bang, dat de buit hem zou ontsnappen, greep hij nu eens Floor beet, en dan weer Justus. Daar hij geen enkel wapen bezat, maakte hij gebruik van zijn tanden. Opeens pakte Goof, geholpen door de boer de pater beet. De knecht hield hem stevig vast en de boer begon Josefus te binden.

Maar eensklaps werden buiten mannenstemmen gehoord.

De zo pas ontsnapte soldaat stapte het vertrek binnen en schreeuwde: „Hier zijn ze mannen, te hulp, te hulp!”

Herman van der Woude keerde zich om en zag tot zijn grote schrik, dat er minstens twintig soldaten binnen stapten.

Datheen wilde vluchten, maar hij werd beetgepakt en moest toelaten, dat men hem boeide. Herman, de boer en Goof wilden de strijd nog voortzetten. Flip en Justus worstelden nog met de pater.

„Jullie dachten zeker, dat ik bijna dood was?” grijnsde Josefus. „Nou, dat hebben jullie lekker mis. Ik wachtte alleen mijn kans maar af!”

Het werd een hopeloze strijd en het duurde dan ook niet lang of allen waren overmeesterd en stevig gebonden.

Floor had in de grote verwarring, die er heerste, kans gezien, een klein raam te openen en was er tussenuit gegaan.

Een uur later trok de droeve stoet in de richting van Leuven. Allen waren gevangen genomen. Alleen Adriaan was naar de zolder gevluht en toen hij hoorde, dat de soldaten weg waren, kwam hij naar beneden, om zijn moeder te helpen, die nogal wat kwetsuren had opgelopen.

Nauwelijks was hij hier mee klaar of hij hoorde buiten een klagende vrouwenstem. Hij deed de deur open, het was ondertussen dag geworden, en daar stond Floris Berthem en naast hem stond de ongelukkige Brigitta.

XI. PLANNEN TER BEVRIJDIING.

Vroeg in de morgen reeds gingen zij op pad: Adriaan en Floor.

Floris had achter de boerderij het kistje met prenten verbrand en van de bruine, gelapte cape, een handig pakje gemaakt. Hij wilde naar Berthem, naar zijn ouders, om te trachten iets te doen voor de bevrijding van de gevangenen. Zijn oom Flip, de marskramer, behoorde er immers ook toe? En Adriaan zou met hem meegaan. Zijn moeder zat zó in de zorg over haar man, dat de jongen er op uit moest.

En Brigitta had eindelijk begrepen, dat zij met tranen vergieten niets opschoot. Zij was de weg naar Mechelen opgewandeld, in de hoop pastoor Justus op het spoor te komen. Zij had daar nog een broer wonen, de klokkenluider van St. Romboud. Misschien, dat die haar helpen kon.

Toen Floor thuis kwam, zat het huis vol mensen. Ze noemden zich samenzweerders. Het was hun tot nog toe gelukt aan de grijphanden van Granvelle's spionnen te ontkomen en nu deden ze al hun best, om geloofsgenoten die gevangen zaten te helpen ontsnappen.

Jonker Jan van Hembize stond aan het hoofd van de beweging. Hij was uit een oud adellijk geslacht, flink ontwikkeld, maar erg ruw en woest. Hij had een hekel aan koning Philips,

maar evengoed aan Willem van Oranje. Hij zou heel graag zelf op de stoel van de Prins gaan zitten. Daarom stookte hij de burgers op tegen de overheid en daarbij nam hij de godsdienst te baat. Zijn beste vriend was Petrus Dathenus.

Het is te begrijpen, dat de jonker meteen overkookte van kwaadheid, toen hij kwam vertellen, dat behalve de marskramer, Herman en Justus van der Woude, de boer van Boutersem en Goof zijn knecht en Datheen waren gepakt.

Dat was voor de jonker de klap op de vuurpijl. Hij nam zijn lange dolk, zwaaide die boven zijn hoofd en zwoer, dat allen, die het gewaagd hadden Datheen aan te randen het zouden moeten ontgelden.

Natuurlijk greep hij dit voorval gauw aan om op de ellendige regering te schelden en op Prins Willem. En dat was Herman Strijker goed met hem eens. Die twee wisten de mensen die in het huis van Berthem waren tot kookhitte te brengen.

„Leve Hembize, leve Datheen!” werd er geroepen. En toen er een wist te vertellen, dat pater Josefus onlangs bij de raadsheer Jacob Hessels¹⁾ was geweest, om hem te verzoeken er bij Granvelle op aan te dringen de bloedplakkaten

¹⁾ Jacob Hessels werd in 1567 door Alva tot lid van de Raad van Beroerte (de Bloedraad) benoemd. Hij was zeer wreed. Tijdens de langdurige zittingen viel hij vaak in slaap. Als men hem wekte, om te vragen wat er met de gevangene gebeuren moest, antwoordde hij steeds: „ad patibulum, ad patibulum” (naar de galg!, naar de galg!).

strenger te handhaven, werd het nog erger.

Ze wilden die Josefus vangen en dan zouden ze hem... o, er werden verschillende wrede straffen opgenoemd, die men hem zou aandoen. Totdat eindelijk een eenvoudige boer doodnuchter opmerkte: „We hebben hem immers niet!”

Toen brak er een algemeen gelach uit en het kostte Hembize heel wat moeite de mensen weer tot orde te roepen.

Eindelijk kwam men tot het besluit, dat er twintig samenzweerders heimelijk naar Mechelen zouden vertrekken, waar de vrienden gevangen zaten. Ze zouden dan ontevredenheid moeten zaaien en veel mensen omkopen, opdat zij wanneer het vonnis voltrokken werd, de soldaten zouden overrompelen en de veroordeelden bevrijden.

Hembize was rijk en hij kon er dus heel wat geld tegenaan gooien. Dat zou vooral Franse landlopers bewegen mee te helpen.

Intussen zouden Hembize, Strijker en de veerman, die ook naar Berthem gekomen was, proberen in de gevangenis door te dringen. Ze moesten toch in elk geval Datheen proberen te bevrijden. Want Datheen kon niet gemist worden. De grote vraag was nu, hoe men in de gevangenis moest zien te komen. Met geweld zou dit niet gaan, dat begreep men best. Toen allen er hun mening over gezegd hadden, zonder dat ze er een stap verder mee kwamen, vertelde Floor, dat Brigitta, de huishoudster van Justus

naar Mechelen was gegaan. Haar broer Joris was daar klokkenluider en cipier.

O, maar dat kon niet mooier. Floor kende Brigitta best. Hij moest er dus heen, om haar op te zoeken en te zeggen, dat zij haar broer moest overhalen, om te helpen.

Hoe moest de jongen dat aanleggen?

Men kwam op het idee hem als marskramer naar Mechelen te sturen. Zo'n kleine koopman, met een mand vol snuisterijen viel niet op.

Floor kreeg een pakje aan en een goed gevulde mars en toen dat alles geregeld was gingen de samenzweeiders uiteen. Floor bleef nog even thuis. Hij had een wandeling van zeven uur voor de borst en wilde eerst nog wat rusten.

Adriaan, die begreep, dat hij hier niet veel kon uitrichten, besloot naar huis terug te gaan, om zijn moeder te vertellen, dat er aan de bevrijding van de gevangenen gewerkt werd. Hij nam hartelijk afscheid van Floor en ging weer naar Boutersem.

't Zat Floor niet makkelijk, dat hij in zo'n troep wilde mensen terecht gekomen was en het speet hem eerlijk, dat zijn vader ook tot de samenzweeiders behoorde.

Toen alles weer rustig was in huis, bleef Floor nog een poosje met zijn moeder praten. Zij vertelde hem, dat zij veel genoten had van de volgeschreven vellen papier, die zij van hem had gekregen, maar dat zij erg oppassen moest voor haar moeder, die fel Rooms was. Ze kon het haar zoon Flip, de marskramer niet verge-

ven, dat hij met de Hervorming meedeed en zij zou in staat zijn hem zelf bij het gerecht te brengen. „Moeder komt nog al eens aanlopen en daarom heb ik die papieren 's nachts gelezen”, zo eindigde zij haar verhaal.

Lang praatten moeder en zoon nog en juist toen zij afscheid wilden nemen, hoorden ze naderende voetstappen. Langzaam werd de deur geopend en daar stapte Flip Cruize, de marskramer binnen.

XII. HOE DE MARSKRAMER ONTSNAPTE.

„Wel oom Flip, hoe kom jij hier?” vroeg Floor, zodra hij de marskramer zag binnen komen.

„Ja jongen, dat is een lang verhaal”, lachte Flip, „jij dacht zeker, dat ik in Mechelen in de gevangenis zat”.

„Ja natuurlijk, wat kon ik anders denken!”

„Nou, maar dat is niet zo, wacht ik zal eerst je moeder eens goedendag zeggen.”

Na de begroeting moest de marskramer aan het vertellen.

„Zoals je weet, Floor”, begon hij, „werden wij allen onder geleide van een troep soldaten naar Mechelen gebracht. 's Middags kwamen wij in Leuven, waar een poos rust gehouden zou worden. Wij werden in een schuur opgesloten en konden daar in het stro gaan liggen, terwijl twee soldaten ons bewaakten. Ik was in de donkerste hoek terecht gekomen. De meesten van de gevangenen vielen van vermoeidheid dadelijk in slaap, maar ik was zo bevangen door de zucht mijn vrijheid te herwinnen, dat er van slapen niets kon komen. Ik lag aldoor maar op middelen te zinnen, om te kunnen ontsnappen. Mijn handen en mijn voeten waren met stevige touwen bijeen gebonden. Opeens schoot mij te binnen, dat ik met mijn tanden wel eens

proberen kon het touw los te knagen. Dat viel niet mee, maar 't lukte toch. Toen mijn handen eenmaal vrij waren, pakte ik mijn zakmes en sneed het touw door, dat mijn voeten bijeen hield. Zie zo, ik was tenminste van de boeien bevrijd. De bewakers kregen eindelijk ook last van de slaap en gingen er gemakkelijk bij zitten. Zodra ik bemerkte, dat ze sliepen, kroop ik naar Justus, die het dichtst bij mij lag. Ik sneed zijn touwen door en fluisterde: „Vlucht!” Ik ging daarna weer naar mijn plaats en vervolgens naar een gat, dat ik ontdekt had in de muur. Toen ik door het gat heen was, wenkte ik Justus maar hij schudde meewarig het hoofd. Blijkbaar durfde hij het niet te wagen. Ik ging een ladder op en kwam op een zolderkamer, waar ik vrouwenkleren vond. Ik trok die over mijn gewone kleren heen en toen waagde ik 't de zolder langs een andere trap te verlaten en naar buiten te gaan. Ik was nog maar nauwelijks op weg of ik bemerkte, dat er reeds alarm was geslagen. Blijkbaar werd ik al gezocht, maar mijn vermomming zorgde er voor, dat ik niet in het oog liep. Eer ik het wist, was ik al buiten de stad en zette er de pas in om Berthem te bereiken. Zodra ik in ons dorp was, ben ik naar moeder gegaan, waar ik de vrouwenkleren uittrok. Ze wees mij onmiddellijk de deur. „Ik kan het gezicht van een ketter niet verdragen!” zei ze. Omdat ik begreep, dat hier bij jullie een samenkomst met Hembize werd gehouden, bleef ik wat rondslechteren. Zoals je weet mag ik die

Hembize niet. Maar zodra ik zag, dat het gezelschap vertrokken was, ben ik gauw hier heen gekomen. Ik ben blij, dat ik jullie hier aantref. En Floor, hoe is het met jou gegaan, jongen?"

Floor vertelde nu aan zijn oom zijn verhaal en zei wat de samenzweerdere besloten hadden.

„Dat is niet gek, Floor”, zei Flip, „alleen vind ik jou wel wat jong, voor zo'n karwei. Maar ja, 't zal moeilijk anders kunnen, want jij bent de enige, die Brigitta goed kent”.

Nog een tijd lang praatten ze met elkaar. Er werd afgesproken, dat de marskramer met Floor zou meegaan. Zijn moeder vond dat fijn, want zo heel gerust was ze niet op de tocht, die haar jongen moest gaan maaken. Veertien jaar is nog geen leeftijd, om zulke grote-mensendingen te doen, vond zij.

Juist zouden oom en neef afscheid nemen van vrouw Berthem, toen er aan de deur geklopt werd.

Toen Floor de deur geopend had, stapte er een oude boer binnen, die in de buurt woonde.

„Hé, wat kom jij doen, buurman Cornelisse?” vroeg vrouw Berthem.

„Dat zal ik je gauw vertellen: ik kom Flip waarschuwen. Zo juist kwam ik langs het huis van jullie moeder en hoorde juist, hoe ze aan het uitpakken was over de ketters. Ze wist wel een middel, om Flip onschadelijk te maken, zei ze. Zij zou wel eens even naar Leuven gaan. En werkelijk zag ik haar kort daar op de weg naar Leuven inslaan.

„Jij bent hier dus niet veilig, Flip”, besloot de boer. „Je weet, dat ik van 't Roomse geloof ben, maar dat een moeder haar eigen zoon gaat verraden, dat wordt mij toch al te bar. Daarom kom ik je waarschuwen. Er woont een jongen van me in Mechelen. Die neemt het niet zo erg nauw meer met de kerk. Hij zal je best willen helpen. Kijk, als je naar hem toe gaat, geef hem dan dit zakmes. Dat is van hem en hij zal daaruit kunnen zien, dat ik je gestuurd heb. Maar wacht nu niet langer, maar ga er gauw van door!”

Meteen stak hij Flip de hand ten afscheid toe. Deze greep de hand en dankte Cornelisse hartelijk voor zijn hulp. Meteen voegde hij er aan toe, dat hij hoopte, dat Cornelisse op z'n oude dag nog oog zou krijgen voor de grote zegen van de Hervorming.

Het scheen, dat de oude man door de woorden van Flip bewogen werd. Hij drukte hem tenminste nog eens de hand en zei: „Ik zal aan je woorden denken, Flip!”

Maar nu was het de hoogste tijd om te vertrekken. Floor omhelsde zijn moeder en Flip nam afscheid van zijn zuster en daarna ging de marskramer met zijn neef op stap: het grote avontuur tegemoet.

XIII. DE BEVRIJDING.

Oom en neef hadden sukses.

Floor doorkruiste alle straten van Mechelen en vond Brigitta ten slotte bij haar broer Joris, die haar in zijn huis had opgenomen. Ook de marskramer gelukte het de zoon van Cornelisse te vinden en die kerel beloofde hem dadelijk alle hulp.

Toen zij hoorde, dat haar geliefde pastoor zó dicht in haar nabijheid was, nam Brigitta direkt Joris onder handen. Maar dat ventje had nogal heel wat bezwaren. 't Was zo gevaarlijk, het kon hem zijn baantje kosten en zo meer. Maar eindelijk gaf Joris zich gewonnen, al moest hij zijn zuster verzekeren, dat het niet zou meevalen Justus te bevrijden, omdat Josefus hem in een afzonderlijke cel had laten opsluiten.

Joris zorgde er toen voor, dat Hembize, Strijker en de veerman in de toren kwamen, waarin de gevangenen waren opgesloten. Hij wist precies waar ze zaten en kon dus alle inlichtingen verstrekken.

Aan Brigitta was het gelukt Flip en Floor binnen de gevangenis te brengen. De eerste was als monnik vermomd. Die twee hadden maar één doel: het bevrijden van Justus. Over de andere gevangenen behoefden zij zich niet zo druk te maken. Voor hen zouden Hembize en z'n maats wel zorgen. In de omtrek van de

Domkerk waren trouwens enkele honderden lui op hun qui-vive, om bij het eerste sein een aanval op de gevangenis te wagen. Dat zat dus wel goed. Maar om Justus bekommerde zich vrijwel niemand. En juist deze stond bloot aan de felste haat van Josefus.

't Zou niet meevallen, want in het voorportaal was een troep soldaten gereed gezet en bovendien stonden en nog twee voor de cel van Justus. Dat zou dus spek halen worden uit een hondenhok.

Hij kon het zich nog niet voorstellen, dat het hem gelukken zou zoveel weerstand te overwinnen. Voor middernacht moest de redding hebben plaatsgehad, want daarna, zo wist Joris, zouden de heren de gevangenen voor zich laten verschijnen.

Floor was goed opgeborgen onder een bedstee. Hij lag met zijn hoofd op de bruin-gelapte cape van de marskramer. Brigitta had Flip naar een kamertje gebracht, dat grensde aan het vertrek, waarin zij zich bevond. Hij zat daar alleen in het donker. Daar zat hij rustig na te denken, over de moeilijkheden, die hem te wachten stonden. Eindelijk kwam Brigitta binnen met een lamp. De goede ziel had er niet aan gedacht, dat Flip in het donker zat. Doch nauwelijks was zij binnen of Flip sprong op en liep op zijn tenen naar de wand en legde daar zijn oor te luisteren. Hij wenkte haar weg te gaan. Duidelijk hoorde hij nu, dat aan de andere kant van het beschot een man was, die druk

in zichzelf praatte. Hij zocht de gehele wand af tot hij eindelijk een spleet had gevonden, waardoor hij naar binnen kon zien. Tot zijn grote verbazing ontdekte hij toen, dat het pater Jozefus was, die zich daar bevond. Duidelijk kon hij verstaan wat de pater sprak. Hij was bezig enige papieren te ordenen, die voor hem op de tafel lagen. „Dit is de aanklacht tegen Herman van der Woude”, hoorde hij hem zeggen, „en hier heb ik het bevel van de raad der inquisitie om pastoor Justus op de pijnbank te brengen”.

Flips' hart bonsde en onwillekeurig voelde hij of hij het pistool nog had, dat de jonge Cornelisse hem gegeven had.

Voorzichtig sloop hij naar de kamer van Brigitta.

„Kun je me ook zeggen”, zei hij, „hoe ik in de kamer naast de mijne moet komen. Ik kan nergens een deur of een slot vinden.”

„O, jawel,” fluisterde de vrouw, met hem meelopende, „in gindse hoek zit een knop op de vloer. Als je die stevig optrekt, zul je zien dat er een deur naar boven schuift. Je kunt dan zo die kamer binnenstappen. Maar wat wil je daar doen?”

„Dat zal je later wel zien”, zei Flip, „roep nu Floor maar gauw, hij moet me op de voet volgen”.

Flip ging weer bij de wand staan. De pater was nog altijd bezig met zijn papieren. Hij las allerlei stukken voor, zelfs had hij er een, waarbij hij volmacht had gekregen, om een gevange-

ne de vrijheid te hergeven, als hij dat wilde. Hij begon door de kamer heen en weer te lopen en mompelde: „Jammer, dat die marskramer is ontsnapt. Hij is mijn ergste vijand en hij heeft de ketterij in deze streek gebracht. O, als ik hem weer in mijn handen kan krijgen, dan zal ik met hem afrekenen, evenals met die kleine schavuit Floor Berthem”.

Intussen was Floris ook in de kamer aanwezig en nu rukte Flip aan de knop... de geheime deur ging omhoog en gevolgd door Floor stapte hij de kamer binnen.

Met het pistool vooruit gestoken liep hij op de pater toe. „Als je een woord spreekt, gaat het er door!” zei hij.

De pater zag dadelijk, dat het Flip Cruize was, die tegenover hem stond.

„We...at, wi...l jij?” mompelde hij.

„Zwijg verrader!” zei Flip, „je doet alleen wat ik je zeg, anders schiet ik je neer!”

„Wat moet ik dan doen?” vroeg hij bevend.

„Je monnikspakje uittrekken en die bruine cape aandoen, die die jongen daar heeft”.

Floor had de cape losgemaakt en gaf hem aan Flip. „Alsjeblieft, trek aan, ik heb jou tabberd nodig!

„Die cape?” vroeg Josefus, „maar dat is de mantel van de marskramer, als ik die aantrek zien ze mij voor een ketter aan!”

„Doe wat ik je zeg!” klonk het streng.

De pater zag wel in, dat er geen ontkomen aan was en deed wat Flip zei. Daarop moest hij

op een stoel gaan zitten, met de rug naar de tafel en Flip bond hem stevig op die stoel vast.

„Als jij je koest houdt”, zei hij, „ben je over een uur zo vrij als een vogel, maar als je een streek uithaalt, waardoor ik in gevaar kom, schiet ik je neer, begrepen?”

Eindelijk was alles klaar.

„Luister nu eens goed”, zei Flip. „Ik moet nu iets belangrijks gaan doen en kom niet weer in deze kamer terug. Floor blijft hier en bij de minste beweging die je maakt, zal hij je een kogel geven. Over een half uur gaat Floor weg en dan ben jij vrij. Opgepast dus! Heb je me goed begrepen?”

De pater knikte en Flip fluisterde Floor iets in het oor. Daarop pakte hij een der papieren die op tafel lagen en verliet door de schuifdeur het vertrek.

Floor bleef alleen met de pater. De lamp brandde en hij stond daar met het pistool in de hand voor de gevreesde Josefus. Eerlijk, hij had het niet best en hij beefde over al zijn leden.

Geruime tijd staarde de pater naar de grond. Hij zag er grimmig uit. Maar daarna verzachten zijn trekken zich en Floor meende, dat het zijn plicht was een goed woordje met de pater te spreken. Hij sprak met hem over de Heere Jezus en de pater luisterde aandachtig. Het pistool had hij al op de tafel gelegd en toen de pater kort daarop begon te klagen over zijn banden, meende Floor er geen kwaad aan te doen, als hij die knellende touwen losmaakte.

Doch nauwelijks was dit gebeurd of de pater sprong op, greep Floor bij de haren en gilde: „Te hulp! Te hulp! een ketter! een moordenaar!”

Maar Floor liet zich zo gemakkelijk niet nemen. Hij verweerde zich zoveel hij kon en toen de pater hem om zijn middel gepakt had, gaf Floor hem met de volle vuist een slag op zijn gewonde arm. Josefus schreeuwde van woede en pijn...

En toen opeens begon de klok te luiden en hoorde men het gezang van de monniken. Dat was het teken tot de aanval. Buiten knalt een schot, onmiddellijk gevolgd door een tweede. Men hoort het woeste geschreeuw van de samenzweerders. De trom wordt geroerd. De afdeling soldaten, die in het voorportaal wacht houdt, rukt uit. De officier geeft bevelen. De trompet wordt geblazen en de twee vijandelijke benden stormen op elkaar in.

Floor maakt van de gelegenheid, dat de pater luistert naar het rumoer, gebruik en rukt zich los. Hij draaft naar de open schuifdeur, waar Brigitta hem handenwringend tegemoet komt. De pater loopt de jongen achterna; maar dan verschijnt plotseling in de geopende schuifdeur een monnik, die de kap achterover geslagen houdt en aan pater Josefus het bleke gelaat van pastoor Justus vertoont. Nu kent de woede van de pater geen grenzen. Hij begrijpt, wat er gebeurd is. Flip Cruize heeft Justus gered met de kleren van Josefus. Als een wild dier wil hij

op hem afstormen, hij grijpt het pistool en wil op Justus schieten, maar van schrik verlamt zijn hand, want achter Justus ziet hij Petrus Dathenus staan, en Herman van der Woude en de veerman, en de boer van Boutersem en nu allen vrij. Deze mannen stormen op de pater af en geven hem menige gevoelige klap, zelfs krijgt hij een paar sabelhouwen. Maar al gauw wordt hij verlost, want daar naderen de Spaanse soldaten. Er ontstaat een hevig gevecht, dat echter niet lang duurt. Hembize begrijpt, dat hij met zijn mannen niet tegen de overmacht is opgewassen. Daarom trekt hij langzaam terug; het doel is bereikt: de gevangenen zijn vrij.

Maar voor de pater wordt het er niet beter op. Hij heeft menige sabelhouw te incasseren en als de bevelvoerend officier hem ziet, zegt hij: „Grijpt die booswicht en brengt hem naar de gevangenis. Het is warempel de marskramer; ik herken hem aan zijn bruin-gelapte cape.”

De soldaten voldoen aan dit bevel. Wel spartelt de pater tegen en schreeuwt hij, dat hij Jozefus is, maar door zijn vele wonden is hij zo verzwakt, dat hij geen tegenstand meer kan bieden. Hij wordt in dezelfde cel gesmeten, die zo pas door pastoor Justus is verlaten.

De heren van de Inquisitie behoeven die nacht niet bij elkaar te komen, om de gevangengenomen kettters te berechten, want er zijn geen gevangenen meer. Alleen de voornaamste hebben ze gelukkig nog. De bevelvoerende officier heeft gerapporteerd, dat hij de marskramer

heeft gepakt en in een cel opgesloten. Mooi zo, dan gaat die marskramer morgen vroeg naar de folterkamer en dan zullen ze daar wel uit hem weten te krijgen, waar de ketters en de samenzweerders zich bevinden.

Maar waar was ondertussen de eigenlijke marskramer Filip Cruize?

XIV. DOOR LIEFDE GEWONNEN.

Toen de dag aanbrak stond er een man in een der cellen met de armen over elkaar geslagen en keek naar het luchtgat, waardoor de eerste lichtstralen van de nieuwe dag naar binnen vielen.

„Zou hij gered zijn?” vroeg hij zich af. „Zou pastoor Justus aan zijn vijanden ontkomen zijn of zou hij zich weer in de macht van de Inquisitie bevinden?.. Voor dat laatste was wel kans, want er was hevig gevochten tussen de soldaten en de samenzweeiders.

„Maar mij zijn ze vergeten”, mompelde de man. „Justus heeft stellig geen kans gezien met Herman en de anderen hierheen te komen, om mij te verlossen. Vast niet. Als hij er de kans voor gehad had, zou hij het zeker hebben gedaan”.

De man heeft veel om over na te denken. Hij weet niet, hoe het met Floor is afgelopen en met Josefus. Toen ik wegging, om vriend Justus uit zijn cel te verlossen, zat de pater goed vastgebonden, maar ja, daarna is er zoveel gebeurd in deze nacht. Zou Floor bij de jonge Cornelisse hebben weten te komen? Och, dan heeft hij mij vergeten. Nu ja, ik geef mij over in Gods hand. Ik heb mijn plicht gedaan en Justus gered, nu moet ik maar afwachten.

Opeens wordt hij gestoord in zijn overpein-

zingen. 't Is net alsof hij daar een klagende stem hoort. Hij kijkt in de richting vanwaar het geluid komt en ziet daar zijn bruine gelapte cape liggen. Maar daar ligt iemand in. Hij loopt er heen, slaat de cape weg en... kijkt in het verwrongen gezicht van pater Josefus.

„Josefus” roept hij, „ben jij hier en dan in zo'n deerniswaardige toestand? Man, je zit helemaal onder het bloed.

Hij herinnert zich nu, dat hij vannacht herrie heeft gehoord op de gang. Even werd de deur van zijn cel geopend en werd er wat naar binnen gegooid. Maar direkt daarna werd de deur weer gesloten en hij heeft er verder geen aandacht aan geschonken. Nu begrijpt hij het: men heeft de pater in deze cel gegooid. Maar wie deden dat? Waren dat zijn vrienden? Dan hadden ze hem toch wel eruit kunnen laten.

Hij bukt zich over de pater en vraagt: „Kan ik iets voor je doen?”

„Water... water...” hijgt de pater, „ik brand van dorst”.

De man kijkt rond en ontdekt een kruik, waarin gelukkig nog water blijkt te zijn. Voorzichtig laat hij hem drinken en daarvan knapt de ongelukkige op. Maar er valt meer te doen. Hij vermoedt, dat de pater enkele fikse wonden heeft opgelopen. Waar zou anders al dat bloed vandaan komen? Hij ontdoet de man van zijn bovenkleren en ontdekt de wonden. Blijkbaar moet de pater veel pijn lijden, want zijn ogen zijn gesloten en hij kreunt onophoudelijk. Als hij

die wonden maar kon verbinden. De man zal nog doodbloeden. Maar wat heeft hij? O, da's waar ook: z'n hemd. In een mum heeft hij nu zijn hemd in repen gescheurd. Voorzichtig wast hij de wonden met water uit de kruik en dan gaan de zwachtels er om. Hij wast het bloed van het hoofd en maakt dat hoofd goed nat.

Zijn hulp is niet vergeefs. De arme man komt wat bij.

Opeens slaat hij de ogen open en in het volle daglicht ziet hij nu de man staan, die hem als een barmhartige Samaritaan heeft geholpen.

„Filip Cruize... de marskramer... jij?” stamelt hij.

„Ja, dat heb je goed heer pater, ik ben Flip Cruize. Hoe gaat het nu met je?”

De monnik antwoordt niet. Hij houdt zijn ogen gesloten, want het is hem onverdraaglijk het gezicht van zijn vijand te zien. Of bekruipt hem nu een gevoel van schaamte en berouw?

„Zeg toch eens hoe het nu gaat!” dringt Flip aan. Maar geen antwoord volgt.

Blijkbaar wordt er in de ziel van de pater een felle strijd gestreden tussen het oude, het boze en het nieuwe, het goede uit de hemel.

„Filip Cruize”, stamelt hij eindelijk.

„Ja zeker, het is Flip Cruize hoor! Ken je me nog heer pater?”

„Ik lijd... verschrikkelijk”, zucht de pater, „zeg eens... heb jij mijn wonden... verbonden? Heb jij... dat gedaan? Ben jij dan vergeten, . .

hoe ik je vervolgd heb? Waarom... heb jij... je vijand... zo'n dienst bewezen? Wie heeft... jou dat... geleerd... Filip Cruize?"

„De Heere Christus, heer pater. Hij heeft gezegd, dat wij onze vijanden moeten liefhebben. Hij heeft zelf het voorbeeld gegeven, want het waren immers zijn vijanden, voor wie Hij stierf?"

„De Heere... Jezus... Christus..." herhaalt de pater.

Flip praat daar nog even over door.

En weer stamelde Josefus: „De Heere... Jezus... Christus!"

Flip vertelt hem nu, dat de Heere Jezus ook hem, pater Josefus, onuitsprekelijk lief heeft, dat Hij voor zondaren gestorven is aan het kruis en ook hem al z'n zonden wil vergeven, uit vrije genade, zonder enig goed werk. „We worden om niet gerechtvaardigd, pater, uit Zijn genade, door de Verlossing, die in Christus Jezus is."

Plotseling richt de monnik het hoofd op. Die woorden kwamen hem bekend voor. „Worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade," prevelt hij... „Waar las ik dat? O ja, het stond op het papier... van die jongen, onder het lastige werkwoord moneo.

Hij legt de handen op zijn gezicht en begint zachtjes te schreien.

Het is voor Filip duidelijk, dat de pater niet lang meer zal leven. Hij neemt zijn hoofd in zijn arm, opdat hij wat gemakkelijker kan liggen.

Zo verlopen er twee uur, waarin ze nu en dan

een paar woorden wisselen. Het zijn voor Flip benauwde uren. Elk ogenblik kan de pater sterven en elk ogenblik kan de beulsknecht binnen komen en hem, de marskramer, naar de pijnbank slepen.

Opeens opent de pater zijn ogen.

Met zijn ene hand steunende op de grond, zegt hij: „De mantel... de papieren.”

Flip trekt de mantel, die op de tafel ligt, naar zich toe. Spoedig heeft hij de papieren gevonden, die de pater daarin heeft gestopt en hij geeft ze aan Josefus. Maar de monnik huivert en omdat hij meent dat de pater kou heeft wikkelt hij hem nog eens flink in de oude marskramerscape.

Maar dan is er op de gang het gedreun van soldatenlaarzen.

Het hart van Flip begint onrustig te kloppen, want hij denkt niet anders of zijn beulen komen hem halen.

De deur van de cel wordt geopend. Twee heren van de Inquisitie, vergezeld van zes soldaten met een hopman, komen binnen.

„Waar is de ketter - Filip Cruize - de marskramer?” vraagt één van de heren.

„Daar zit de booswicht, heer Hessels!” roept de hopman, „die daar in die bruine gelapte cape!”

„Pak hem beet en draag hem weg!” commandeert Hessels.

Maar dan richt pater Josefus zich op. Al zijn krachten spant hij in en terwijl hij de mantel van

zich af werpt, roept hij: „Terug! Ik ben pater Josefus!”

Zodra ze dat horen deinzen de soldaten achteruit.

De beide heren treden op hem toe en terwijl zij zich over de stervende heen buigen, zegt Hessels: „Eerwaarde heer pater. Jij hier. O vergeef ons, wij zullen je onmiddellijk naar een goed bed laten overbrengen. Wat wil je nog meer?”

Ze willen hem van de grond optillen, hoewel ze zien, dat hij stervende is, maar de pater voorkomt dat. Hij zegt:

„Het is... te laat! Hier... deze man was mijn vijand... maar de liefde heeft... mij overwonnen. Hij moet... gered worden. Ik maak... gebruik van de macht... mij door Granvelle... gegeven. Hier is het... document... lees maar... het geeft hem verlof... de gevangenis te verlaten.” Terwijl hij het papier aan Filip Cruize geeft, drukt hij hem de hand en zegt: „Ga weg... gauw... ik sterf!”

Flip begreep, dat hij zich moest haasten. Hij rees van de grond op en liep naar de deur. Niemand dacht er over, hem tegen te houden. Op de drempel keek hij nog eenmaal naar de monnik. Hij zag, hoe pater Josefus met de dood worstelde. De heren van de Inquisitie ondersteunden hem en met zijn laatste krachten hoorde Flip hem nog roepen: „En worden om niet gerechtvaardigd... uit Zijn genade...!”

Flip begaf zich direkt naar de jonge Cornelisse, waar hij Floris Berthem werkelijk vond. Al spoedig ontmoette hij pastoor Justus en zijn broer Herman en ze besloten deze streek te verlaten en naar een plaats te gaan, waar de vervolging niet zo fel was.

Brigitta ging in een klooster, waar zij de nonnen heel vaak reden tot klagen gaf door haar eentonig gezang.

Hembize, Strijker, de veerman en de boer van Boutersem bleven in diezelfde streek wonen.

Maar Floris zag zijn moeder niet meer, Flip zijn zuster niet. Toen Floor eindelijk thuiskwam bleek zijn moeder, een paar dagen na de overval op de gevangenis, te zijn gestorven.

INHOUD

Hoofdstuk	Bladzijde
I. Dat moeilijke Latijn	3
II. Bezoek	8
III. Onder de tafel	13
IV. Een koopman met boeken en prenten	19
V. Floris neemt afscheid van de pastoor	33
VI. Een avontuurlijke nacht	40
VII. Een onverwachte ontmoeting	49
VIII. Nog een ontmoeting	57
IX. De veerman heeft het druk	61
X. Het gevecht in het huis van de boer	71
XI. Plannen ter bevrijding	76
XII. Hoe de marskramer ontsnapte ...	81
XIII. De bevrijding	85
XVI. Door liefde gewonnen	93